

A Longitudinal Research on the Concept Map of Educational Administration as a Disciplined Field of Study

Oya USLU ÇETİN, Ankara Yıldırım Beyazıt University, ORCID ID: 0000-0003-0435-831X
Murat ÖZDEMİR, Hacettepe University, ORCID ID: 0000-0002-1166-6831

Abstract

This study aims at analyzing the field of Educational Administration (EA) through the concepts used in the field. For this purpose, the concepts used in the scientific publications of the field were discussed in terms of their relation with other disciplines as well as the reasons and results of the concept usage habits. In this context, the study was designed in the form of documentary analysis and the data was collected through documents selected based on criterion sampling. Thus, the study group consisted of 596 doctoral dissertations completed between 1987-2019 in Turkey and 930 articles published in eight different refereed journals in Turkey between 1968-2019. Content analysis was employed to analyze the data and various visual tools were used to interpret them. The study showed that EA is a comprehensive field of study, which is thought to be in two sided interaction with the concepts used in the field. It was also found that there is variety in the definition and research topics of the field although certain issues and concepts such as leadership and commitment take much more place in literature. Besides, the results displayed that the concepts used in EA literature evolve mostly around positivist paradigm and basic disciplines such as psychology and administration.

Keywords: Educational administration, concept, concept map

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 22, No 3, 2021
pp. 1864-1897
DOI:10.17679/inuefd.955075

Article Type
Research Article

Received
21.06.2021

Accepted
11.09.2021

Suggested Citation

Uslu Çetin, O. & Özdemir, M. (2021). A longitudinal research on the concept map of educational administration as a disciplined field of study, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(3), 1864-1897. DOI: 10.17679/inuefd.955075

This article is extracted from the doctoral thesis of first author, supervised by Prof. Dr. Özdemir at the Graduate School of Educational Sciences at Hacettepe University.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Scientific publications in educational administration (EA) indicates that a great deal of concepts are used in the field. Thanks to the variety of these concepts, EA is in close relationship with other disciplines. Thus, it is criticized for its *raison d'être*, aims and status as a scientific discipline. In this sense, Griffiths (1979) asserts that EA is in an intellectual turmoil. English (2002) questions the essence of EA while Balçı (2008) examines if it is a scientific discipline or not. Similarly, Oplatka (2009) and Özdemir (2017) claim that EA is not yet an institutionalized scientific discipline. At this point, Özdemir (2011) states that EA is a scientific field squeezed between management and public administration. Özdemir (2018) also affirms that EA is a multidisciplinary social science which particularly interacts with psychology, sociology, public administration, political science, management, law and economics. Thus, it is possible to study the topics and concepts of these disciplines in EA, too. Similarly, Kısa (2016) like Örucü and Şimşek (2011) believes that there is a big gap between theory and practice in the field of EA. Therefore, it is concluded that EA has deficiency in developing concepts, does not have its own concept map and consequently bears an ambiguity with regard to its epistemology and ontology. Hence, the relevance of this setting with the concepts used in the field arouses curiosity among researchers.

It is found that research on ontological and epistemological aspects of EA (Baykara, 2019; Şahin, 2018), particularly the ones on concept usage (Karakütük ve Özdoğan-Özbal, 2019) is limited especially in Turkish context. In this regard, the motivation to carry out this research is the desire to define the reasons and results of concept usage by determining the concepts used in EA papers and thesis in Turkey.

Purpose

This research aims to reveal how knowledge production in EA is reflected through concepts in Turkey. Therefore, it aims at determining the concepts used in EA studies, their interaction with the field, when and how they were produced and why some of them used frequently while some others are used rarely.

Method

This study was carried out in the form of documentary analysis, which includes evaluation of the information related to the phenomenon and event of the study (Yıldırım and Şimşek, 2016) and follows a systematic path to analyze data (Flick, 2009; Frey, 2018). Since this paper aims at determining the concepts used in EA research, it requires, documentary analysis.

The study included two steps in both of which purposive sampling was chosen to depict the study group. In this regard, the study group consists of 596 doctoral dissertations completed in the field of EA in Turkey between 1987-2019 and 930 scientific articles published in eight refereed journals in Turkey between 1968-2019.

The data was collected from the web page of Higher Education Council National Thesis Center and the web pages of the selected refereed journals. The data was analyzed with content analysis and displayed in codes, categories and themes. The validity and reliability were assured through peer review and triangulation.

Findings

The study revealed that EA is a comprehensive field of study, which is in two-sided interaction with the concepts used in the EA literature. Although there are many descriptions about the field and a great many topics to be studied, certain topics and concepts are used more frequently in many researches. Moreover, the concepts used in EA literature evolve mostly around positivist paradigm and basic disciplines such as psychology and management. However, the variety of concepts used in EA studies signals that it is an interdisciplinary field of study.

Discussion & Conclusion

The fact that EA literature hosts a great many concepts implies that researchers tend to find and use new concepts. It is believed that this is to do with the different thoughts about the content and nature of EA (Örücü ve Şimşek, 2011). This finding is parallel with those of Karakütük and Özdoğan-Özbal (2019) and Ali and Abdalla (2017) in that this variety reflects the alternative that EA offers with its functions. Moreover, they are compatible with the seven components of Cunningham and Cordeiro (2006) conceptualized in the synthesis of knowledge in the field. These components listed as functions, skills, ethics, structure, implementation areas, context and problems are the indicators of the scope of the field. As the scope of the field widens, the number of the concepts increases correspondingly. Therefore, with the structure of the knowledge produced in the field, how and where it will exist will be determined by these concepts.

The study also showed that the frequency of the concept usage changes in different years, which verifies the results of the research by Bowers and Fikis (2017). Moreover, the fact that certain topics are used most frequently during certain periods indicates that new decisions or implementations come into effect in those years. For instance, the use of the concept of accountability, originated in North America and Europe (Hallinger ve Kovaċevic, 2019) came into Turkish context of EA in 2001-2011 period could be associated with the implementation of 5018 numbered Public Finance Management and Control Law as of 2003.

As a result, the study revealed the dominant concepts used in EA literature and how their usage evolved in Turkey in 50 years. It is also clear that EA has established a knowledge base though it is relatively a new discipline especially in Turkey. However, it was found that EA is an interdisciplinary field which lacks its own concept map. Moreover, the study showed that there is an epistemological array of knowledge production thanks to the interest in different paradigms, methods, and participants. Therefore, it is thought that EA has not completed its evolution as a scientific discipline. In fact, the imbalance in most frequently used concepts and their distribution in various periods reflect the popular methods and trends. At this point, it is believed that how different concepts come into existence and how they become popular are related to diverse scientific, cultural, financial, epistemological and ontological aspects.

Bir Disiplin Olarak Eğitim Yönetiminin Kavram Haritası Üzerine Boylamsal Bir İnceleme

Oya USLU ÇETİN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-0435-831X
Murat ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-1166-6831

Öz

Bu araştırmanın amacı eğitim yönetimi (EY) alanını alanda kullanılan kavramlar üzerinden incelemektir. Bu amaç doğrultusunda alanda kullanılan kavramlar EY alanının diğer disiplinlerle etkileşimi açısından irdelenmiş ve kavram kullanımının nedenleri ve sonuçlarına dair çıkarımlar yapılmıştır. Bu bağlamda, doküman incelemesi olarak desenlenen bu çalışmada veriler belge tarama yöntemiyle toplanmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle eğitim yönetimi alanında 1987-2019 yılları arasında tamamlanmış olan 596 doktora tezi ile bu alanda yapılan çalışmaları yayımlayan sekiz hakemli dergide 1968-2019 yılları arasında yayımlanmış 930 bilimsel makale incelenmiştir. Araştırmanın her iki çalışma grubu da amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler, içerik analizi ile çözümlenmiş ve yüzde ve frekans kullanılarak görselleştirilmiştir. Çalışma sonunda EY'nin geniş bir kapsamının olduğu ve bu durumun alanda kullanılan kavramlarla iki yönlü bir ilişki içinde olduğu genel sonucuna ulaşılmıştır. Alanın tanımı ve araştırma konularının dağılımında çeşitlilik olduğu görülmekle birlikte liderlik ve bağlılık gibi konu ve kavramların daha fazla çalışmada yer aldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, alanda kullanılan kavramların epistemolojik olarak pozitivist paradigma ve psikoloji ile yönetim gibi daha çok temel disiplinler ekseninde yoğunlaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: eğitim yönetimi, kavram, kavram haritası

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 3, 2021
ss. 1864-1897
DOI:10.17679/inuefd.955075

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
21.06.2021

Kabul Tarihi
11.09.2021

Önerilen Atıf

Uslu Çetin, O. ve Özdemir, M. (2021). Bir Disiplin Olarak Eğitim Yönetiminin Kavram Haritası Üzerine Boylamsal Bir İnceleme. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1864-1897. DOI: 10.17679/inuefd.955075

Bu makale birinci yazarın Prof. Dr. Özdemir danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürüttüğü doktora tezinden üretilmiştir.

Bir Disiplin Olarak Eğitim Yönetiminin Kavram Haritası Üzerine Boylamsal Bir İnceleme

Eğitim yönetimi (EY) alanında yayımlanmış olan eserler, alanda pek çok kavramın kullanıldığına işaret etmektedir. Öyle ki diğer disiplinler kadar köklü bir tarihe sahip olmamasına (Balcı, 2008; Hyung, 2001; Oplatka, 2010; Özdemir, 2011) rağmen alanda yüzlerce kavramın kullanıldığı anlaşılmaktadır. Dünya çapında pek çok ülkede eğitimle ilgili temel sorunlar hala çözülmemiş iken (Dagget, 2014; Kösterelioğlu ve Bayar, 2014; Özyılmaz, 2017; World Bank, 2019) alanda çeşitli kavramların kullanılıyor olması alanın bir çaba içinde olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte, bu çeşitlilik alanın ontolojik ve epistemolojik temellerine ilişkin çeşitli sorunları akla getirmektedir. Bu doğrultuda Park (2016) EY'nin bir disiplin olup olmadığını irdeleyerek alanın yönetim bilimi ile beraber geliştiğini ileri sürmektedir. Özdemir (2017) ise alanda yer alan kavramlar ve kuramsal çerçevenin genellikle yönetim bilimi, örgüt kuramı ve örgütsel davranışa dayandığını belirtmektedir. Ancak alanın farklı disiplinlerden etkilenmesi, özgünlüğünü (Takmak, 2019) tartışmaya açmaktadır. Bu doğrultuda, alanın kavram geliştirme konusunda eksiklikleri olduğunu, kendine ait bir kavram haritasının olmadığını ve buna bağlı olarak ontolojik ve epistemolojik açıdan bir belirsizlik yaşadığını belirtmek mümkündür. Dolayısıyla, bu durumun alanda kullanılan kavramlar ile ilişkisi bir soru işareti olarak görülmektedir.

EY araştırmalarında kullanılan kavramların çeşitliliği, alanın daha fazla disiplin ile etkileşime girdiğini düşündürmektedir. Buna bağlı olarak da alan var oluş sebebi, hedefleri ve bilimsel bir disiplin olarak değerlendirilmesi açısından çeşitli eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu bağlamda Griffiths'e (1979) göre alan entelektüel bir çalkantı içindedir. English (2002) alanın ne olduğunu; Balcı (2008) ise bir bilim dalı olup olmadığını irdelemektedir. Oplatka (2009) ve Özdemir (2017) de EY'nin henüz kurumsallaşmış bir bilimsel disiplin olmadığını belirtmektedir. Bunun yanı sıra Kısa, (2016) ile Örucü ve Şimşek (2011), alanda kuram ve uygulama arasında boşluk olduğunu düşünmektedir. Bazı araştırmacılar ise alanın farklı disiplinlerin arasında sıkıştığını belirtmektedir. Bu anlamda Özdemir (2011) alanın işletme ve kamu yönetimi arasında kalmış bir bilim dalı olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, EY'ne dair ortak bir tanımın olmayışı, alanın gelişimini de etkilemektedir (Örucü ve Şimşek, 2011). Bununla birlikte, alanda yoğun bir kavram kullanımı (Oplatka, 2010) ve tüketiminin (Karakütük ve Özdoğan-Özbal, 2019) varlığı göze çarpmaktadır. Eğitim bilimleri dışındaki disiplinlere dayalı kavramlar ise alanın ontolojisini çeşitli eleştirilere maruz bırakmaktadır. Çünkü bu araştırma kapsamında incelenen eserlerde neden bu kavramların kullanıldığı, bazı kavramların neden kullanılmadığı ve bilginin neden ve hangi amaçlarla bu kavramlar aracılığıyla üretildiği açık bir şekilde ifade edilmemektedir.

Bu sebeple bir disiplin olarak EY'nin ne olduğu, varoluş sebebi ve amacı ile alan araştırmalarında kullanılan kavramlar sorgulanmaya değer olarak görülmektedir. Bu bağlamda EY'nin, eğitimin toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasi işlevlerine bağlı olarak ortaya çıkmış olduğu düşünülmektedir. Çünkü bir eğitim sisteminin yönetimi ve amaçları ile toplumun dinamikleri arasında karşılıklı bir etkileşim olduğuna inanılmaktadır. Zira Callahan'a (1964) göre bir topluluğun farklı özellikleri ile eğitim sistemi birbirini etkilemektedir. Dolayısıyla toplumsal özellikler, EY alanının gelişimi ve alanda kullanılan kavramlar hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Eğitim yönetimi alanında üretilen bilginin yönü ve yapısının, alanda kullanılan kavramlar ile alanın epistemolojisi arasındaki ilişkiyi gösterdiğine inanılmaktadır. Çünkü bir bilim dalının varoluş sebebinin, bilgi üretim şeklinin ve kavram kullanımının alanın ortaya çıktığı zaman, ortam ve şartlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Zira Mannheim'a (2018) göre toplumsal değişmelere yön veren bilgi, o topluma ait insanlar tarafından üretilmektedir. Ayrıca bilginin üretimi insan düşüncesini ve yargılarını şekillendiren öncülleri yansıtmaktadır (Aydın, 2017). Bu bağlamda bilgi üretiminin ve bu amaçla kullanılan kavramların bir toplumun farklı alanlardaki değerleri ile güçlü ve zayıf yönlerini yansıttığını belirtmek mümkündür. Bu anlamda bazı kavramların bir dönem göz önünde olup daha sonra ortadan kaybolması, o dönemin özellikleri ve küresel temayüller (Aydın, 2017) ile kültürel değerler ve bilgi-iktidar ilişkisi sonucu oluştuğuna inanılmaktadır. Fakat, bilginin sosyolojik yönü felsefe ile de ilişkilidir (Bal, 2015). Bu sebeple EY alanında kullanılan kavramların alanın tarihi ve felsefi temelleri ile ilişkili olduğunu belirtmek mümkündür.

Eğitim yönetiminin epistemolojisi ile alanda kullanılan kavramlar arasındaki etkileşimin, alanın diğer bilim dalları arasında nerede konuşlandığına dair ipuçları verdiği düşünülmektedir. Çünkü alanın epistemolojisi ve ontolojisi de birbirleriyle etkileşim halindedir. EY, eğitim fakültelerinde eğitim bilimleri anabilim dalı altında bulunmasına rağmen yurtdışında ve Türkiye'de farklı isimlerle anılır. Türkiye'de Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi (EYTPE); Eğitim Yönetimi ve Denetimi (EYP); Eğitim Yönetimi; Eğitim Denetimi ve Eğitim Politikası gibi farklı isimlerle yer almakta iken yurtdışında daha çok eğitim yönetimi ve eğitim politikası gibi isimlerle yer alır. Fakat son dönemde eğitim liderliği kavramı daha ön plandadır. 1970 itibarıyla başlayan bu değişim eğitim yönetimi, eğitim işletmeciliği ve eğitim liderliği şeklinde devam etmiştir (Bush, 2019). Bu nedenle, alandaki isim değişikliğinin araştırma konularını, üretilen bilgiyi ve dolayısıyla kavram kullanımını da şekillendirdiği düşünülmektedir.

EY'nin üniversiter yapıda farklı isimlerle yer alması ile ele aldığı konular ve kavramlar arasında bir ilişki olduğuna inanılmaktadır. Çünkü EY, bir eğitim sisteminin her düzeyinde görülebilen sorunları kapsar. Bu sebeple de eğitim bilimlerinin diğer alt alanları ile birlikte sosyal bilimlerin farklı dalları ile de ilişki içindedir. Özdemir'e (2018) göre EY, sosyal bir bilim olup özellikle psikoloji, sosyoloji, kamu yönetimi, siyaset bilimi, işletme yönetimi, hukuk ve iktisat olmak üzere farklı disiplinlerden etkilenen çok-disiplinli bir bilim dalıdır. Dolayısıyla bu disiplinlerin ilgilendiği konu ve kavramları EY alanında görmek mümkündür.

Bununla beraber araştırmacıların farklı disiplin kökenli kavramlara yönelmesi zaman zaman EY alanından kopmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle de alan çeşitli eleştirilerin nesnesi haline gelmektedir. Callahan (1964), EY'nin işletme biliminden etkilenme sebebini ve okul yöneticilerinin kendilerini birer işletme yöneticisi gibi görmelerini irdeleyerek eğitimin bir işletme, okulun bir fabrika olmadığını ileri sürmektedir. Özdemir (2017) ise EY'nin yönetim ve davranış bilimlerinden çok etkilendiğini, bu nedenle eğitim bilimlerinden uzaklaştığını belirtmektedir. Bu durum, alanın gelecekte de var olabilmesi adına kendine özgü değerlerini ve kavramlarını ortaya koyma zorunluluğunu gündeme getirmektedir.

Eğitim yönetiminin epistemolojisi ile kavram kullanımı arasındaki ilişkiyi yansıtan diğer bir etken alanın bilgi üretimi açısından özgür olmadığına yönelik düşüncedir. Callahan'a (1964) göre EY işletme yönetiminden çok etkilenir çünkü insanların düşünce ve değerleri güç odaklarının etkisiyle kültürel bir yayılım sonucu oluşur. English'e (2012) göre ise bilgi, öznel bir

şekilde seçkin ve güç sahibi kimselerin egemenliğinde üretilir. Bu noktada Beycioğlu ve Dönmez (2006), EY alanında kurumsal bilgi üretiminin farklı anlayışlarla gerçekleştiğini, benzer yaklaşımlar arasında küçük farklılıklar olduğunu ve hatta kuramlar bağlamında ortak bir anlayışın olmadığını iddia eder. Dolayısıyla, EY'nin bilgi ve kendine özgü kavram üretme açısından yeterli olmadığına, bu sebeple de gelecekte nerede nasıl konuşulacağını kestirmenin güç olduğuna inanılmaktadır.

Gerek akademide gerek günlük yaşam pratiklerinde egemen olan paradigmlar, bilimsel çalışmaların konularını ve yöntemlerini de şekillendirmektedir. Bu noktada EY alanında baskın olan paradigmanın pozitivism olduğu ve dolayısıyla araştırmaların çoğunun nicel yöntem ekseninde gerçekleştiği görülmektedir (Balcı, 1988; 1991; Örucü ve Şimşek, 2011). Bu nedenle araştırma konuları ve bu kapsamda kullanılan kavramlar nicel araştırma desenleriyle uyumlu olmak durumundadır. Buna bağlı olarak incelenen konuların kapsamının dar olduğu görülmektedir (Turan, Karadağ, Bektaş ve Yalçın, 2014). Bu anlamda bu araştırma kapsamında incelenen eserlerde benzer yöntemler ve kavramların tercih edildiği izlenmektedir.

Ayrıca, araştırmacıların konu ve kavram seçiminin araştırma izni alma ve gelecekteki kariyerlerini belirleme kaygısı ile de bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Türkiye'deki çalışmaların pek çoğu ülkenin temel sorunlarından ziyade Batı kaynaklı konuları ele almaktadır (Örucü ve Şimşek, 2011; Turan ve Şişman, 2013; Yalçın, 2015). Üstelik Türkiye'deki kurumsal kaynakların yetersizliği, uluslararası yayınların alana yeterince yansıtılmaması, araştırmaların geleneksel yöntemlere dayalı olması ve araştırmacılar arasındaki kopukluk nedeniyle alanda bilgi üretimi sınırlıdır (Beycioğlu ve Dönmez, 2006). Dolayısıyla araştırmaların çoğunun benzer kavramları içerdiği ancak alana özgü kavram üretiminin söz konusu olmadığı gözlenmektedir.

Eğitim yönetimi alanına odaklanan çalışmaların alanın epistemolojik ve ontolojik yönlerini farklı açılardan incelediği görülmektedir. Ontoloji kapsamındaki araştırmalar genelde alanın ne olduğu ve bilimsel temelleri (Balcı, 2008; Bates, 1980; Hyung, 2001; Mialaret, 1999; Özdemir, 2011; Park, 2016; Şahin, 2018; Uslu Çetin ve Özdemir, 2019) ile tarihsel boyutunu (Oplatka, 2009, 2010; Örucü ve Şimşek, 2011) ele almaktadır. Bunun yanında, alanın bir açmazla doğru ilerlediği (Griffiths, 1979) ve ömrünün sonuna geldiği (English, 2002) iddia edilmektedir. Ayrıca, Bush (2019) gibi Connoly ve Fertig (2019) de eğitim yönetimi ve eğitim liderliği ifadelerine odaklanmaktadır. Bozdoğan (2019), Özdemir (2018ii), Demirhan (2015) ve Şişman (1998) ise eğitim yönetimi alanına yansıyan farklı paradigmları incelemektedir. Bates (1980, 1982) alanı eleştirel kuram; Turan ve Şişman (2013) modernizm ve postmodernizm; Oyman ve Bozkurt (2018) hermenötik (yorumsamacı) yaklaşım penceresinden anlamaya çalışmaktadır. Dursun (2020) alanın Türkiye'deki durumunu tarihsel gelişimi çerçevesinde sorgulamakta iken Özdemir (2018iii) ise eğitim yönetiminde olgu değer sorunsalını tarihsel bağlamda tartışmaya açmıştır.

Alanın epistemolojik yönüne eğilen çalışmalar ise genellikle alandaki çalışmaların kendisi (Ayyıldız, 2019; Balcı ve Apaydın, 2009; Demirhan, 2015) ile kurumsal bilgi üretiminin nasıl olduğuna (Beycioğlu ve Dönmez, 2006; Turan, Karadağ, Bektaş ve Yalçın, 2014; Yalçın, 2015) odaklanmıştır. Bazı araştırmalarda alandaki yüksek lisans tezleri (İşçi, 2013; Karaca, 2018; Polat, 2010) ve doktora tezleri (Uysal, 2013) incelenmiştir. Bunun yanında, kimi araştırmalarda alan kuram-uygulama boşluğu (Kısa, 2016), araştırmacı-uygulayıcı ilişkisi (Karataş, Kzy ve Topuz, 2013), Türkiye'de EY doktora programlarının durumu (Baykara, 2019) ve EY lisansüstü

öğrencilerinin deneyimleri (Serin ve Ergin-Kocatürk, 2019; Sezgin, Kavgacı ve Kılınc, 2011) açısından eleştirilmiştir. Hallinger ve Jasna Kovac'evic'in (2019) çalışması ise 1960-2018 yılları arasında yaşanan paradigma değişikliğinin araştırma yöntemleri ve EY'nin kimliğine yeni bir yön verdiğini ortaya çıkarmıştır. Fakat, bu çalışmalar topluca değerlendirildiğinde, alanı ontolojik ve epistemolojik açıdan (Baykara, 2019; Şahin, 2018) ve özellikle kavram kullanımı, tüketimi ve üretimi (Karakütük ve Özdoğan-Özbal, 2019) açısından inceleyen araştırmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Üstelik, Türkiye'de alanda kullanılan kavramları tarihsel olarak ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu araştırma EY araştırmalarında kullanılan kavramları inceleyerek kavram üretiminin ve tüketiminin nedenlerini ve sonuçlarını belirleme istek ve ihtiyacından ortaya çıkmıştır.

Bu gerekçe doğrultusunda çalışmanın amacı eğitim yönetimi alanının Türkiye bağlamındaki bilgi üretiminin kavram kullanımına nasıl yansıdığını keşfetmektir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada alanda kullanılan kavramların neler olduğu, EY alanı ile etkileşimi, ne zaman ve nasıl üretildiği irdelenmiştir. Ayrıca, bilginin toplumsallaşması ve bilgi üretiminde toplum ve kültürün öneminin de ortaya çıkarılması beklenmektedir. Böylece çalışma ile birlikte alanın yüz yüze olduğu sorunların temeline inilmesi planlanmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de yayımlanan bilimsel çalışmalar incelenerek mevcut durumun analizi yapılmıştır. Bu amaç ekseninde çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Eğitim yönetimi odaklı doktora tezleri ve makalelerde kullanılan kavramlar nelerdir?
2. Tezlerde ve makalelerde en sık kullanılan kavramlar nelerdir?
3. Tezlerde ve makalelerde en sık kullanılan kavramların yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerde ve makalelerde kullanılan kavramların ilişkili olduğu bilim dalları nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

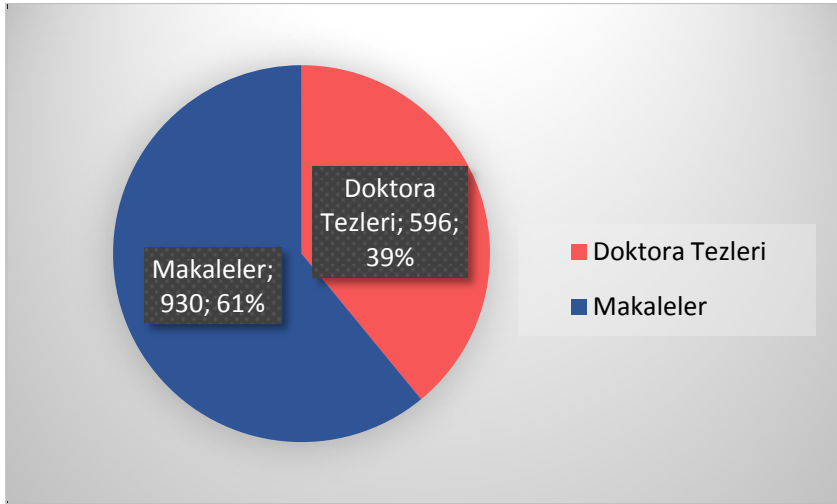
Eğitim yönetimi araştırmalarında yer alan kavramları inceleyen bu nitel araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırılan olgu ve olaylara ilişkin bilgilerin değerlendirilmesini (Yıldırım ve Şimşek, 2016) içeren doküman incelemesi, veri kaynağı olarak ele alınan belgeleri çözümlmek için sistemli bir yol izler (Flick, 2009; Frey, 2018). Bu sistematik içinde veriler bulunur, seçilir, yüzeysel ve derinlemesine okunur, anlamlandırılır, yorumlanır ve sentezlenir (Bowen, 2009). Bu araştırmada eğitim yönetimi alanında kullanılan kavramların belirlenecek olması belge taraması tekniğinin kullanımını gerekli kılmaktadır. Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'ndan (30.09.2020 tarih ve 35853172-600 sayılı yazı ile) etik izin alınmıştır.

Araştırmada İncelenen Dokümanlar

Araştırma, iki aşamada gerçekleşen doküman incelemesinden oluşmaktadır. İncelenen dokümanlardan oluşan çalışma grubu araştırmaya en iyi uyum sağlayacak ve araştırma konusunun anlaşılmasına en çok katkıyı sağlayacak grubun seçilmesi olan amaçlı örnekleme yaklaşımı çerçevesinde belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda, araştırma konusu hakkında belirgin sayıda nitelikli içeriğe sahip olduğu düşünüldüğü için bu araştırmada Türkiye'de 1987-2019 yılları arasında EY alanında tamamlanmış doktora tezleri ile EY alanındaki

bilimsel eserlerin yayımlandığı sekiz hakemli dergide (Tablo 1) 1968-2019 yılları arasında EY alanında yayımlanmış bilimsel makaleler incelenmiştir. Çalışma grubu tam sayım çalışması (Ergin, 1991) temelinde oluşturulmuştur. Dokümanlara ilişkin detaylı bilgiler Grafik 1 ve Tablo 1’de sunulmuştur.

Grafik 1: Çalışma Grubunun Bilimsel Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde araştırmada yer alan toplam 1530 veri kaynağının büyük bir bölümünün (930 makale) bilimsel makalelerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumun alanda doktora tezi dışında yüksek lisans tezleri ile bağımsız araştırmalardan oluşan eserlerin de yer almasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eğitim Yönetiminin temel bilgi kaynakları kitaplar, yüksek lisans ve doktora tezleri, dergiler, makaleler, bildiriler, kongreler ve alanda çalışan bilim insanları olarak sıralanabilir. Tezler söz konusu alanın inceleme konularına dayalı olarak yürütülen çalışmalardır. Bu anlamda Türkiye’de EY alanında tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarında tamamlanmış olan pek çok tez ve bitirme projesi bulunmaktadır. Ancak doktora tezleri ele aldığı konular ve araştırma yöntemi açısından daha üst düzey beceri gerektirdiği için bu çalışma doktora tezleri ile sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada EY alanında 1987-2019 yılları arasında tamamlanmış olup YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan 596 doktora tezi taranmıştır.

Bir bilim dalının bir diğer temel bilgi kaynağı da akademik dergilerdir. Dergilerde ilgili alanın temel sorunlarına ilişkin makaleler yayımlanmaktadır. Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılan bilimsel çalışmalar başta eğitim bilimleri odaklı dergiler olmak üzere sosyal bilimler ve farklı disiplinlere ait dergilerde yayımlanmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de beşerî ve sosyal bilimler alanında toplam 344 hakemli süreli dergi bulunmakta olup bunlardan 38 dergi eğitim bilimleri alanında yayın yapmaktadır (ULAKBİM, 2019). Hallinger ve Jasna Kovac’evic (2019), boylamsal çalışmaların alanın öncülerinin alana katkılarını ve alanın dinamik gelişimini ortaya koymayı sağladığını düşünmektedir. Dolayısıyla, böylece alanda üretilen tezlerde ve makalelerde çok veya az kullanılan konular tespit edilebilir. Bu nedenle alanın epistemolojik ve ontolojik temellerinin daha net bir şekilde ortaya çıkarılabilmesi için köklü ve halen düzenli olarak yayın yapan dergilerin taranmasının daha sağlıklı bilgi vereceği düşünülmüştür. Bu sebeple araştırmada incelenen ikinci doküman grubu, EY alanındaki bilimsel eserlerin yayımlandığı sekiz hakemli dergide 1968-2019 yılları arasında EY alanında yayımlanmış olan

derleme ve araştırma makalesi türlerinde toplam 930 bilimsel makaleden oluşmaktadır. Bu çerçevede tarama yapılan dergiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Araştırmada İncelenen Dergiler ve Makaleler

Dergi Adı	İlk Yayın Yılı	Taranan Makale Sayısı	%
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	1968	153	16,45
Eğitim ve Bilim	1976	212	22,80
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi	1985	37	3,98
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1986	86	9,25
19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1986	23	2,47
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1986	18	1,94
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi	1989	80	8,60
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi	1995	321	34,52
TOPLAM		930	100,00

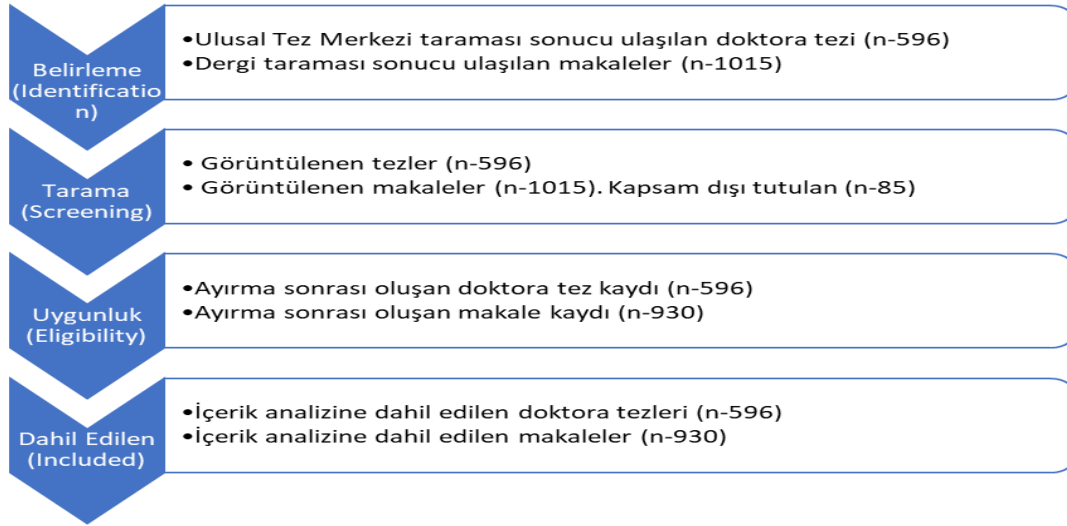
Tablo 1’e göre EY alanındaki makaleler en çok Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanmıştır. Diğerlerine göre en genç dergi olmasına rağmen en fazla makaleye ev sahipliği yapmış olması, derginin doğrudan EY alanı ile ilişkili olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri belge taraması ile toplanmıştır. Öncelikle YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan doktora tezleri taranmıştır. Tez taraması yapılırken veri kaybını önlemek için EY alanının Türkiye’deki farklı üniversitelerde farklı isimlerle yer aldığı dikkate alınmıştır. Bu nedenle bilim dalı ve ana bilim dalı sekmelerinde farklı bileşenlerle ‘eğitim yönetimi, eğitim denetimi, eğitim yönetimi ve denetimi, eğitim yönetimi ve politikası, eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi’ ifadeleri aranmıştır. Tarama sonucunda dijital ortamda yıl, tez adı ve tez adında yer alan kavramlar temelinde bir veri tabanı oluşturulmuştur.

Dergiler Dergipark sisteminde ve dergilerin kendi web sitelerinde yayımlanan sayılar dikkate alınarak taranmıştır. Ulaşılamayan sayılar için dergi editörleri ile temasa geçilmiştir. Dergilerdeki makaleler taranırken makalenin yazarının o yılda EY alanında görev yapan bir akademisyen veya EY alanında yüksek lisans veya doktora öğrencisi olup olmadığına dikkat edilmiştir. Yazarının biri başka bir alandan olan çok yazarlı makaleler kapsam dışında

tutulmuştur. Yazarının hangi alanda görev yaptığı veya çalıştığı belirli olmayan makaleler kapsam dışında tutulmuştur. Tarama sonucunda bir dijital dosyada yıl, makale adı ve makale adında yer alan kavramlar temelinde bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bu doğrultuda verilerin toplanmasında Moher ve ark. (2009) tarafından geliştirilen Prisma modelindeki adımlar takip edilmiştir. Buna göre verilerin nasıl toplandığı Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Kaynakların betimlenmesini ve taranmasını gösteren Prisma akış diyagramı (Moher ve ark., 2009).

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen dokümanlara ulaşılmış ve dokümanların orijinal ve tam metin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Toplanan veriler dijital ortamda oluşturulan çizelgelere işlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan dokümanlara ilişkin bilgiler betimsel istatistik aracılığıyla verilmiş, yüzdeler hesaplanarak yorumlanmıştır. Araştırmacının verileri doküman incelemesine dayalı olduğundan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

Veriler içerik analizine tabi tutulmadan önce hem tezlerde hem de makalelerde geçen kavramlar tespit edilerek duplikasyon (tekrar) oluşması engellenmiştir. Akabinde tamlama şeklindeki kavramlar salt kavramlara dönüştürülmüştür. Burada amaç tamlamalar yerine salt kavramları tespit etmektir. Bu bağlamda örneğin “örgütsel adalet” kavramı, salt kavram niteliğinde “adalet” olarak ele alınmıştır. Benzer şekilde “öğretmen yeterliliği” kavramı “yeterlilik” şeklinde değerlendirilmiştir. Bu değişikliklerle beraber verilerin daha analitik bir şekilde incelenmesi mümkün olmuş ve çift tekrarlar engellenmiştir. Bu kapsamda ilk başta 863 kavram içeren liste, bu indirgeme işleminden sonra 453 kavramdan oluşan bir liste haline gelmiştir. Ancak akran değerlendirmesi sonucu bu listedeki kavram sayısı 436’ya düşmüştür.

İçerik analizi, verilerin araştırma soruları çerçevesinde ilişkili kategorilere ayrılması sürecidir (Bowen, 2009). Bu kategoriler önceden belirlenebileceği gibi verilerden yola çıkılarak da belirlenebilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2006). Bu bağlamda bu çalışmada veriler toplandıktan sonra alt problemler temelinde kategoriler planlanmıştır. Bununla birlikte içerik analizinde kullanılan veri frekans ve yüzde ile de yorumlanabildiği (Fraenkel, Wallen ve Hyun (2006) için kavramların kullanım sıklıkları belirtilmiş ve yüzdeler hesaplanarak yorumlama

yapılmıştır. Analiz sonuçları düzyazı, yüzde ve frekans dağılımı ile çeşitli çizelgeler ve grafikler şeklinde raporlanmıştır.

İçerik analizi sürecinde verileri çözümlmek için araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlama yapılmıştır. Bu kapsamda, araştırmada tespit edilen salt kavram listesindeki kavramlar kod olarak belirlenmiştir. Kodlar belirlendikten sonra anlamlı kodlar belirli kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Bu anlamda, bu araştırmanın kategorileri kavramların ilişkili olduğu disiplinlerdir. Hangi kavramın hangi disiplin altında yer alması gerektiğine kavramın dilbilimsel yapısı ile orijinal dilindeki yapısı göz önünde bulundurularak ve Büyük Türkçe Sözlük gibi farklı sözlükler kontrol edilerek karar verilmiştir. Daha sonra kategoriler arasındaki ilişkiler incelenip temalar belirlenmiştir. Bu bağlamda elde edilen temalar kavramların ilişkili olduğu disiplinlerin oluşturduğu bilim dallarıdır. Bu bilim dalları sınıflandırılırken Aristo ile başlayan bilim sınıflaması incelenmiş, ancak son olarak günümüzde kullanılan sınıflama tercih edilmiştir. Ancak alanda kullanılan bazı kavramların felsefe kökenli olması ve birçok filozofun felsefenin bilimden farklı bir etkinlik olduğunu düşünmesi (Hansson, 2008) nedeniyle felsefe ayrı bir tema olarak ele alınmıştır. Sonraki aşamada, konu alanında bilgisi ve deneyimi olan bir uzman tarafından akran değerlendirmesi yapılmıştır. Akran değerlendirmesi sonucunda veriler tekrar değerlendirilmiş ve son hali oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmaların bilimsel nitelikleri, benimsenen paradigma doğrultusunda farklılaşan bazı ölçütlere göre değerlendirilmektedir (Patton, 2014). Nicel araştırmalarda bu ölçütler geçerlik (validity) ve güvenirlik (reliability) olarak belirtilmektedir. Bir ölçme aracının ölçmek istediği şeyi ölçebilme yetisi geçerlik, ölçme aracının farklı ölçümlerde aynı sonucu vermesi güvenirlik olarak adlandırılmaktadır (Koşar, 2018). Fakat nitel araştırmalar daha çok öznellik içerdiğinden (Yaşar, 2018) geçerlik-güvenirlik nicel çalışmalardan farklı değerlendirilmektedir (Başkale, 2016). Nitel araştırmaların güvenirliliği ve geçerliği konusunda tek yöntem bulunmamakla birlikte (Patton, 2014; Yaşar, 2018), inandırıcılık (credibility), aktarılabirlik (transferability), güvenilebilirlik (dependability) ve onaylanabilirlik (confirmability) ölçütlerini kapsayan güvendiuyulabilirlik (trustworthiness) terimi daha çok kabul görmektedir (Lincoln ve Guba, 1986'dan akt. Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018).

İçerik analizinde güvendiuyulabilirliği sağlamak için, veri aynı araştırmacı tarafından farklı zamanlarda çözümlenebilir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2006). Bu anlamda bu araştırmada veriler araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda tekrar değerlendirilmiştir. Bunun yanında verilerin iki bağımsız araştırmacı tarafından çözümlenerek benzerliklerin incelenmesi de güvendiuyulabilirliği artırır (Uğurlu, 2018). Bu nedenle bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri ve çalışmanın konusu hakkında deneyimi olan bir öğretim üyesi akran olarak yer almıştır. Bu aşamada doktora tezleri ve makalelerde yer alan kavramlar araştırmacı ve akranları tarafından bağımsız olarak incelenmiştir. Daha sonra, oluşturulan tablolar karşılaştırılmış ve kodlar, kategoriler ve temalar konusunda görüşme yapılmıştır.

İçerik analizinde güvendiuyulabilirliği sağlamanın bir diğer yolu da veri çeşitliliği sağlamaktır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2006; Seggie ve Bayyurt, 2015). Bu anlamda bu araştırmanın birinci aşaması 3 ay gibi bir sürede tamamlanmıştır. Bu süre içinde EY alanında kullanılan kavramlar doktora tezleri ve bilimsel makaleler incelenerek tespit edilmiştir. Böylece hem durumla etkileşim artmış hem de veri çeşitlemesi sağlanmıştır.

Bulgular

Eğitim yönetimi alanında kullanılan kavramları tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmadan elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş ve bulgular araştırmanın alt problemleri paralelinde sunulmuştur.

1. Eğitim Yönetimi Odaklı Doktora Tezleri ve Makalelerde Kullanılan Kavramlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi "Eğitim yönetimi odaklı doktora tezleri ve makalelerde kullanılan kavramlar nelerdir?" şeklinindedir. Bu alt probleme ilişkin veriler Şekil 2'de sunulmuştur.

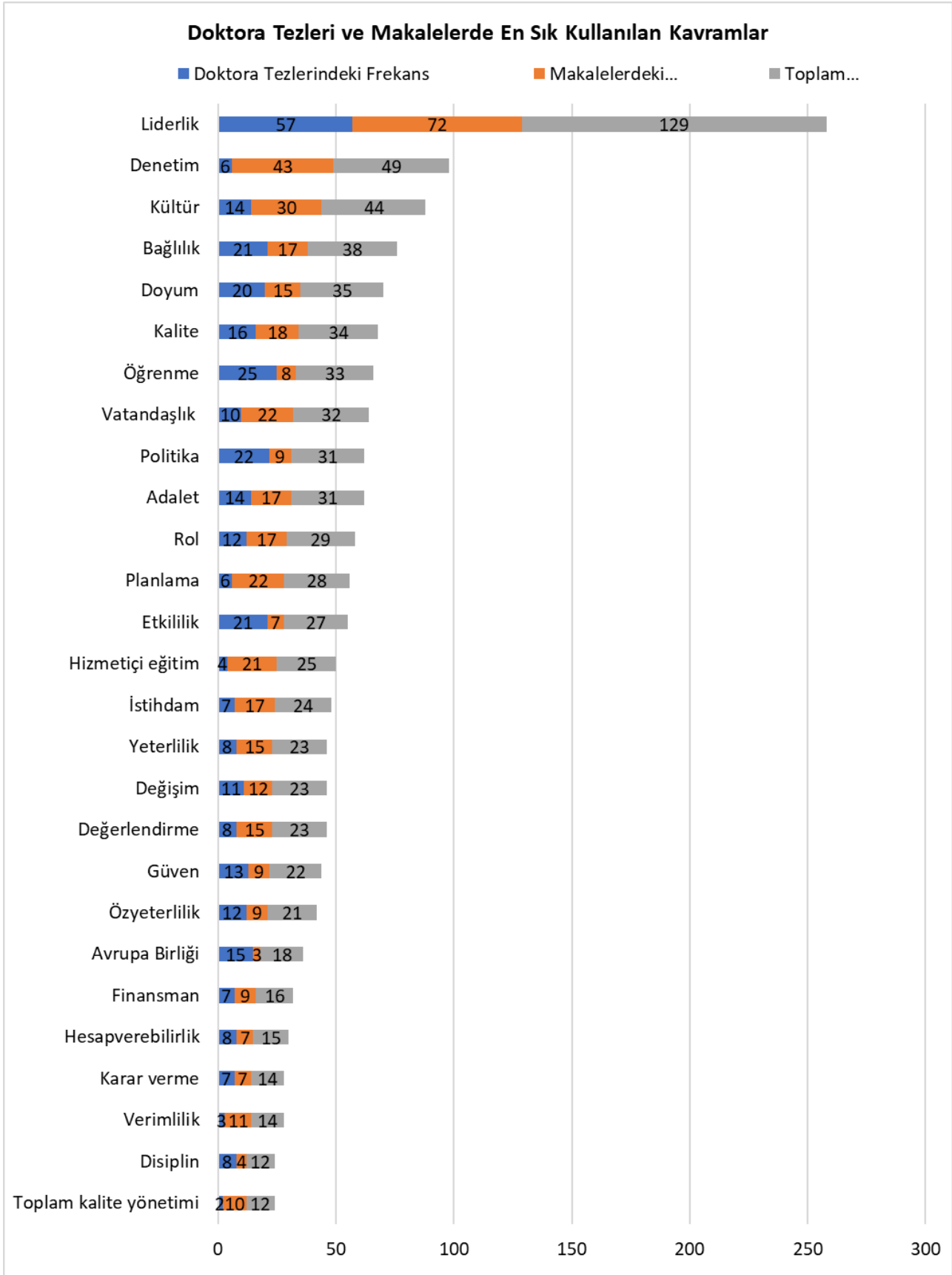
Şekil 2. Eğitim Yönetimi odaklı doktora tezleri ve makalelerde kullanılan kavramlar (436 kavram)

Şekil 2 incelendiğinde, EY odaklı doktora tezleri ve makalelerde 436 kavramın kullanıldığını belirtmek mümkündür. Bununla birlikte, her kavram araştırmalarda aynı ölçüde yer almamıştır. Hatta, bazı kavramlar çok popüler olmuş bazıları ise sadece bir araştırmada yer almıştır. Bu nedenle, Şekil 2'de en fazla kullanılan kavramlar daha belirgin iken az kullanılan kavramlar daha az belirgin olarak görülmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların liderlik, kültür, bağlılık, denetim, rol, doym, kalite, vatandaşlık ve adalet odaklı çalışmalara büyük ilgi gösterdiği görülmektedir. Buna rağmen rehberlik, ödüllendirme, şeffaflık, ayrımcılık ve etik gibi kavramlara yönelik çalışmaların bir hayli az ilgi gördüğü izlenmektedir.

Yapılan tarama sonucunda toplam 436 kavramın araştırmalarda ne sıklıkta kullanıldığı hesaplanmıştır. Bu bağlamda 241 kavramın bu çalışma kapsamındaki araştırmalardan sadece birer tanesinde yer aldığı tespit edilmiştir. 195 kavram ise birden fazla araştırmada yer almıştır. Bunlardan 71 kavram sadece ikişer araştırmada, 25 kavram üçer araştırmada, 16 kavram dörder araştırmada, 19 kavram beşer araştırmada, sekiz kavram altışar araştırmada, 11 kavram yedişer araştırmada, dört kavram sekizer araştırmada ve yedi kavram dokuzar araştırmada yer almıştır. 32 kavram ise 10 ve fazlası araştırmada yer almıştır. Bunlardan ise dört kavram 10ar araştırmada, iki kavram 12şer araştırmada, iki kavram 14er araştırmada, bir kavram 15 araştırmada, bir kavram 16 araştırmada, bir kavram 18 araştırmada ve bir kavram 21 araştırmada konu olmuştur. Bununla birlikte ilk 20 içinde yer alan kavramlardan bir tanesi 22 araştırmanın, üç tanesi 23er araştırmanın konusu olurken birer kavram sırayla 24, 25, 27, 28 ve 29 araştırmanın konusu olmuştur. İlk 10'da yer alan kavramların ikisi 31 araştırmada yer alırken diğerlerinin her biri sırasıyla 31, 32, 33, 34, 35, 38, 44, 49, 129 araştırmanın konusu olmuştur.

2. Tezlerde ve Makalelerde En Sık Kullanılan Kavramlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Eğitim yönetimi odaklı doktora tezleri ve makalelerde en sık kullanılan kavramlar nelerdir?" şeklinedir. Bu alt probleme cevap aranırken veri setindeki bütün kavramların sıklığı hesaplanmıştır. Bunun için önce doktora tezleri ve makalelerdeki kavramların frekansı ayrı ayrı hesaplanmıştır. Sonrasında ise toplam frekans hesaplanmıştır. Araştırmanın bu alt problemi cevaplanırken en sık kullanım için 10 taban sayı olarak belirlenmiş ve 10'un üzerinde araştırmada yer almış olan kavramlar en sık kavramlar olarak değerlendirilmiştir. Buna göre, en sık kullanılan kavramlar Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2. EY Alanında En Sık Kullanılan Kavramlar (eşik 10 kullanım)

Grafik 2 incelendiğinde EY alan yazınında kavram kullanımında bir dengesizlik olduğu görülmektedir. EY alanında en sık kullanılan kavram olan liderlik (f=129) ile ikinci sıradaki denetim (f=49) kavramı ve diğer kavramlar, örneğin toplam kalite yönetimi (f=12), arasında büyük bir fark olması dikkat çekicidir. Bunun yanında bağlılık, doyum, öğrenme, politika, etkililik, güven, özyeterlilik, Avrupa Birliği ve disiplin kavramları daha çok doktora tezlerinde yer almış olmasına rağmen liderlik, kültür, kalite, vatandaşlık, adalet, rol, planlama, hizmetiçi eğitim, istihdam, yeterlilik, değişim, değerlendirme, finansman, verimlilik ve toplam kalite yönetimi bilimsel makalelerde daha fazla yer almıştır.

2. Tezlerde ve Makalelerde En Sık Kullanılan Kavramların Yıllara Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Tezlerde ve makalelerde en sık kullanılan kavramların yıllara göre dağılımı nasıldır?” şeklindedir. Alt probleme ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

EY Alanında En Sık Kullanılan Kavramların Yıllara Göre Dağılımı

No	Kavramlar	Tez (f)	Makale (f)	Toplam (f)	1968 1978	1979 1989	1990 2000	2001 2011	2012 2019
1	Liderlik	57	72	129		1	9	34	85
2	Denetim	6	43	49		5	17	15	12
3	Kültür	14	30	44			4	18	22
4	Bağlılık	21	17	38			1	9	28
5	Doyum	20	15	35		1	5	9	20
6	Kalite	16	18	34			3	12	19
7	Öğrenme	25	8	33			3	10	20
8	Vatandaşlık	10	22	32				14	18
9	Adalet	14	17	31				8	23
10	Politika	22	9	31			6	11	14
11	Rol	12	17	29		3	5	16	5
12	Planlama	6	22	28	2	9	9	4	4
13	Etkililik	21	7	27			5	9	13
14	Hizmetiçi eğitim	4	21	25	5	6	8	3	3
15	İstihdam	7	17	24		3	14	3	4
16	Değerlendirme	8	15	23	1	4	2	9	7
17	Değişim	11	12	23			4	8	11
18	Yeterlilik	8	15	23	1	1	4	6	11
19	Güven	13	9	22				5	17
20	Özyeterlilik	12	9	21				4	17
21	Avrupa Birliği	15	3	18				13	5
22	Finansman	7	9	16		3	4	4	5
23	Hesapverebilirlik	8	7	15				3	12
24	Verimlilik	3	11	14	2	3	7	1	1
25	Karar verme	7	7	14		1	1	6	6
26	Toplam kalite yönetimi	2	10	12			10	2	
27	Disiplin	8	4	12				9	3

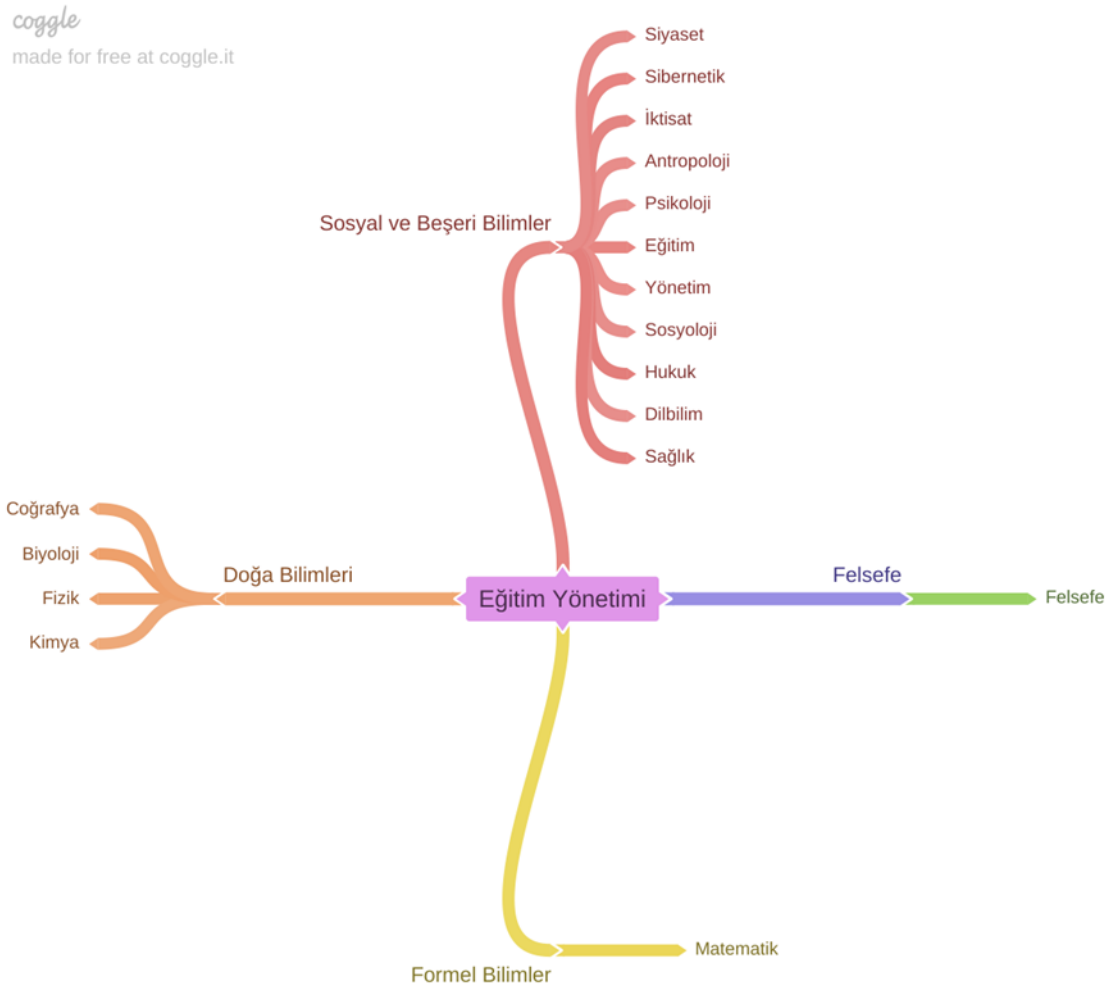
Tablo 2’de görüldüğü gibi kavramların alanda kullanımı yıllara göre değişiklik göstermektedir. Örneğin 1968-1978 yılları arasında en sık çalışılan kavram hizmetiçi eğitim (f=5) olmuştur. Buna rağmen aynı dönemde en az çalışılan kavramlar değerlendirme ve yeterlilik (f=1) olmuştur. 1979-1989 yılları arasında tezlerde ve makalelerde en sık çalışılan kavram planlama (f=9) iken en az çalışılan kavramlar liderlik, yeterlilik, doyum ve karar verme (f=1) olmuştur. 1990-2000 döneminde denetim (f=17) kavramı en sık kullanılan kavram olurken, bağlılık ve karar verme (f=1) en az kullanılan kavramlar olmuştur. 2001-2011 arasında ise liderlik (f=34) en sık, verimlilik (f=1) en az çalışılan kavram olmuştur. 2012-2019 döneminde de liderlik (f=85) en çok ilgi gören kavram olurken verimlilik (f=1) yine en az ilgi gören kavram olmuştur. Aynı dönemde toplam kalite yönetimi (f=0) kavramı ise hiçbir araştırmada yer almamıştır.

Bu bağlamda planlama, hizmetiçi eğitim, değerlendirme, yeterlilik ve verimlilik her dönem ilgi ve merak uyandıran konular olmasına rağmen vatandaşlık, adalet, güven, özyeterlilik, Avrupa Birliği, hesapverebilirlik ve disiplin 2000 yılından itibaren gündeme gelen kavramlar olmuşlardır. Bunun yanında toplam kalite yönetimi kavramı ise 1990-2000 yılları arasında alanda yer almaya başlamış ve popüler olmuş ancak sonraki on yıl içinde çok daha az araştırmada yer bulmuştur. Bununla birlikte 2010 yılından sonra bu araştırma kapsamındaki çalışmalarda hiç yer almamıştır.

4. Tezlerde ve Makalelerde Kullanılan Kavramların İlişkili Olduğu Bilim Dallarına Yönelik Bulgular

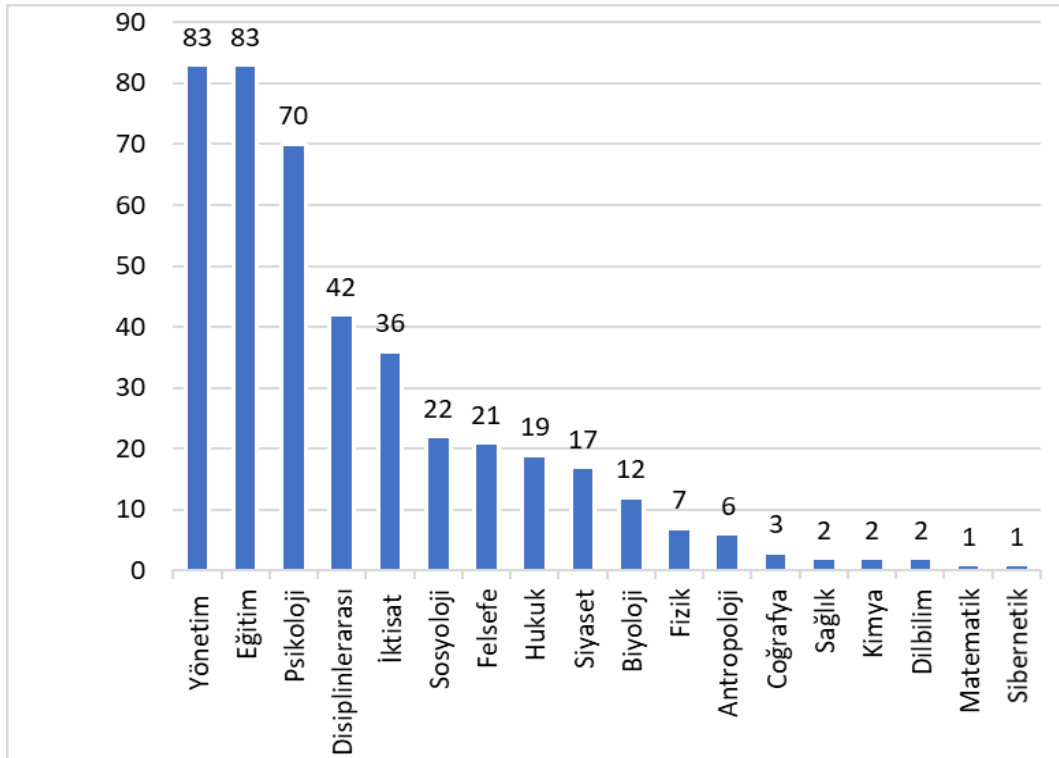
Araştırmanın dördüncü alt problemi “Tezlerde ve makalelerde kullanılan kavramların ilişkili olduğu bilim dalları nelerdir?” şeklindedir. Alt probleme ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Eğitim Yönetimi alanında üretilen tezler ve makalelerde yer alan kavramlar içerik analizi ile incelendiğinde formel bilimler, beşerî ve sosyal bilimler, doğa bilimleri ve felsefe olmak üzere dört tema altında 17 kategori ortaya çıkmıştır. Bu temalar ve kategoriler, bulguları ve bunların yorumlarını bir bütün olarak özetlemek için Şekil 2’de sunulmuştur (Şekil 2).

Şekil 2: İçerik analizi sonrası ortaya çıkan temalar ve kategoriler

Şekil 2 incelendiğinde Eğitim Yönetimi'nin farklı bilim dalları ile birlikte felsefe ile etkileşim halinde olan bir yapısı olduğunu belirtmek mümkündür. Ayrıca, EY alanında kullanılan kavramların daha çok beşerî ve sosyal bilimler kökenli olduğu görülmektedir. Bunun yanında doğa bilimleri kökenli kavramlar da EY alanında sıklıkla kullanılmıştır. Alanda kullanılan bazı kavramlar formel bir bilim olan matematik alanından gelirken bazı kavramlar ise felsefeden aktarılmıştır. Bu kapsamda EY alanında kullanılan kavramların kategori olarak adlandırılan bu farklı disiplinlere göre dağılımı Grafik 3'te gösterilmiştir.

Grafik 3. EY Alanında Kullanılan Kavramların Disiplinlere Göre Sayısal Dağılımı

Grafik 3'e göre EY alanında üretilen bilginin farklı disiplinler ile yoğun bir etkileşim halinde olduğunu belirtmek mümkündür. Buna göre, EY alanında kullanılan kavramların büyük bir çoğunluğu %19 oranı ile yönetim bilimi ve eğitim, %16 oranı ile psikoloji kökenlidir. Bununla birlikte Grafik 3, EY'nin daha çok sosyal bilimlerden beslenen bir çalışma alanı olduğunu göstermektedir. Buna rağmen, alanda az da olsa matematik ve kimya gibi disiplinlerden gelen kavramların yer alması dikkat çekicidir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Eğitim Yönetimi alanında kullanılan kavramları inceleyerek alanın kavram haritasını ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Bu kapsamda, EY alanında kullanılan kavramları tespit etmek için Türkiye'de 1987-2019 yılları arasında tamamlanmış doktora tezleri ile EY alanındaki bilimsel eserlerin yayımlandığı sekiz hakemli dergide 1968-2019 yılları arasında yayımlanmış bilimsel makaleler incelenmiştir. Dolayısıyla alanın Türkiye bağlamı boylamsal olarak mercek altına alınmıştır. Araştırmanın verileri belge taraması ile toplanmıştır. Bunun için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan doktora tezleri ile çalışma kapsamında yer alan dergilerdeki makaleler taranmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiş, kod, kategori ve temalar oluşturulmuş ve akran değerlendirmesi ile kontrol edilmiştir. Bu anlamda araştırma, amacı ve sonuçları açısından Hallinger ve Kovačević'in (2019, 2021) EY alan yazınına bibliyometrik açıdan incelediği çalışmalar ile örtüşmektedir.

Araştırmanın ilk alt problemi olan "Eğitim yönetimi odaklı doktora tezleri ve makalelerde kullanılan kavramlara ilişkin bulgular" değerlendirildiğinde, EY alanında yayımlanmış doktora tezleri ve makalelerde 436 kavramın kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu kavramların alanın kavram haritasını oluşturduğu düşünülmektedir. Bu durum, alanda yapılan çalışmaların arttığını ve araştırmacıların birikimli bir şekilde bilgi üretmeye devam ettiklerini göstermektedir.

Alanın bilgi birikimi arttıkça ve yeni ihtiyaçları ortaya çıktıkça alanda kullanılan kavramlar da çeşitlilik göstermiştir. EY yayınlarında çok fazla kavram kullanılması, araştırmacıların sürekli bir yeni kavram bulma ve kullanma arayışı içinde olduğunu düşündürmektedir. Bu durumun EY alanının içeriği ve doğasına ilişkin farklı görüşler olmasıyla (Örücü ve Şimşek, 2011) ilişkili olduğuna inanılmaktadır. Bu bulgular, Karakütük ve Özdoğan-Özbal'ın (2019) bulguları ile de paraleldir. Benzer şekilde, bu çeşitliliğin alanın işlevleri, çalışma alanları ve kapsamına yönelik sunduğu alternatifleri (Ali ve Abdalla, 2017) yansıttığı düşünülmektedir. Ayrıca Cunningham ve Cordeiro'nun (2006) alandaki bilginin sentezlenmesinde kavramsallaştırdıkları yedi unsur ile de örtüşmektedir. İşlevler, beceriler, etik, yapı, uygulama alanları, bağlam ve meseleler olarak adlandırılan bu unsurlar alanın çalışma konularının genişliğinin göstergesidir. Çünkü alanın çalışma konuları genişledikçe dahil edeceği kavramlar da o doğrultuda artacaktır. Dolayısıyla, alanın ürettiği bilginin yapısı ile beraber bu bilginin nerede nasıl var olacağının da kullanılan kavramlarla şekilleneceği düşünülmektedir.

Ayrıca bu durum, alanın tarihsel gelişim sürecinde benimsenen paradigmlar doğrultusunda okula, okulun işlevine, okulun rolüne ve okulun paydaşlarına yönelik tanım ve düşüncelerdeki dönüşüm (Demirhan, 2015; Kesik, 2014; Örücü ve Şimşek, 2011); eğitim yönetiminin değişen bağlamı (Balci, 2011); sosyolojik, iktisadi, politik (Donmoyer ve ark., 1999; Örücü ve Şimşek, 2011), kültürel ve teknolojik gelişmelerin yansımasıdır. Çünkü bilgi, bilenden bağımsız değildir (Donmoyer ve ark., 1999). Dolayısıyla, bilgi üretildiği toplumun dinamiklerinden etkilenir ve bilim insanı da çevresinde olup bitenleri dikkate alır. Bu nedenle, bilim insanlarının bakış açıları inceledikleri konu alanını ve konuyu ele alış biçimlerini de şekillendirmektedir.

Bunun yanında, alanın tarihsel gelişiminin çeşitli dönemler altında incelendiği çalışmalarda (Gümüş ve ark., 2018; Murphy ve ark., 2007; Oplatka, 2009; Özdemir, 2017; Wang, Bowers ve Fikis, 2017) bir dönemde yoğun ilgi gören veya uygulamada olan konu ve kavramların yeni araştırmaları teşvik ettiği; görülen eksiklikler nedeniyle deneysel araştırmaların kalitesinin gün geçtikçe arttığı; sağlam deneysel kanıtların sunulmaya başlandığı ve daha kapsayıcı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle, yeni kavramların alan yazına girdiği ve hatta uluslararasılaşmanın etkisiyle 2010'dan sonra Latin Amerika, Asya ve Afrika'yı da içeren farklı coğrafyalara da ulaştığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, hesapverebilirlik, öğretim liderliği, sosyal adalet liderliği ve dağıtımçı liderlik gibi Kuzey Amerika ve Avrupa'da ortaya çıkan kavramlar deneysel araştırmaların konusu olmaya devam etmektedir (Hallinger ve Kovačević, 2019). Zira bu araştırma kapsamında liderliğin, Türkiye'de EY alanında en sık kullanılan kavram olduğu tespit edilmiştir.

Bu noktada farklılığı, çeşitliliği, zenginliği, yorumu, yereli ve insanı öne çıkaran postmodern paradigmanın alana girmesiyle (Uslu Çetin ve Özdemir, 2019) birlikte yeni kavramlar çalışılmaya başlanmıştır. Örneğin, alanda en çok kullanılan "liderlik" kavramı bunlardan bir tanesidir (Arslanargun, 2007). Araştırmalarda "yönetici" ve "müdür" kavramlarının yerine liderlik kavramının sıklıkla yer alması hiyerarşik yapının daha esnek bir yapıya dönüşmesine yönelik isteklerin habercisi olarak yorumlanabilir (Richmon ve Allison, 2003). "Bağlılık" ve "kültür" kavramlarının alana 1990lı yıllarda; "güven", "adalet" ve "özyeterlilik" kavramlarının 2000li yıllarda girmesi de bu durumun başka örnekleridir. Oysa ki örgütlerde insandan çok örgütün amaçlarını öne çıkaran (Arslanargun, 2007) ve pozitivizmi

yansıtan “verimlilik”, “değerlendirme” ve “yeterlilik” kavramları 1960lı yıllardan itibaren araştırmalarda yer almıştır. Benzer şekilde, EY yapısalcıların etkisiyle “etkililik”, “hesapverebilirlik”, “kontrol” ve “performans” kavramlarına indirgenmiştir. Oysa ki EY ve eğitim liderleri öğrenme, sosyal ve siyasi teorilerin yanında felsefi, etik ve antropolojik teorilerin de farkında olmalıdır (Starrat, 2008). Ancak Greenfield, Bates ve Foster’ın Eleştirel Kuram’ı alana taşımalarıyla “eşitlik, adalet” ve “fırsat” gibi kavramlarla öznelliği ve insan unsurunu önemseyen kavramlar alan yazında görünür olmuştur (Kesik, 2014). Hatta bu kavramların zaman zaman alanla ilgili kongrelerin ve sosyal medya etkinliklerinin teması olduğu görülmüştür.

Epistemoloji açısından alanda yapılan araştırmaların yöntemi, veri toplama araçları, veri kaynakları ve analizi de çeşitlenmektedir. Çünkü kullanılan kavramların elde edilmek istenilen bilginin kaynağı, sınırları ve sosyal olarak nasıl kullanılacağını şekillendirdiğine inanılmaktadır. Zira bu noktada daha çok nicel çalışmaların baskın olduğu EY alanında (Balci, 1988; 1991; Örucü ve Şimşek, 2011) son yıllarda nitel ve karma yöntemlerle yapılan araştırma sayısının arttığı görülmektedir. Bunun yanında, bilgiye bakış açısında da bir değişiklik olacağı öngörülmektedir. Çünkü nicel araştırmaların temelini oluşturan pozitivist paradigmanın tek doğru anlayışına karşın nitel araştırmaların dayanağı olan postmodern ve eleştirel paradigmalarda doğrunun tek olmadığı, bilginin değişebileceği anlayışı hakimdir. Dolayısıyla, EY’nin epistemolojik olarak bir dönüşüm içinde olduğunu belirtmek mümkündür. Bu anlamda, ontolojik olarak gerçekliği yansıtmaya (Alan, 2019) noktasında alanın farklı arayışlar içinde olduğu düşünülmektedir. Ancak, alanın temelini oluşturan pratik, profesyonel-meslek ve akademik bilgi (Balci, 2011) düşünüldüğünde bütün bu çeşitliliğin, arayışın ve gelişimin zorunlu olduğuna inanılmaktadır. Çünkü Heraklitos’un da belirttiği gibi değişmeyen tek şeyin değişim olması, sadece canlılara özgü bir durum değildir.

Türkiye bağlamında, Millî Eğitim Bakanlığı’nın okul yöneticilerinin seçilmesi, atanması ve eğitilmesine yönelik politikaları, özelleştirme girişimleri ve Tanzimatla başlayan batılılaşma alandaki bilimsel bilginin içeriğini değiştirmiştir (Örucü ve Şimşek, 2011). Dolayısıyla, alanda yeni konuların ve kavramların araştırılması gündeme gelmiştir. Örneğin, eğitimde özelleştirme girişimleriyle beraber eğitimin metalaştırıldığı ve eşitsizliklerin arttığı yönündeki eleştiriler gündeme gelmiş ve buna yönelik araştırmalar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Giroux (2002) bu tür bir eğitimin rekabeti artıran bir piyasalaşmayı destekleyeceğini ve bu düzenin etkililik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve kontrol gibi maliyetle ilgili prensiplerinin eğitimin anlamını ve amacını yeniden şekillendirdiğini belirtmiştir. Türkiye bağlamında ise Dabakoğlu (2002) eğitimde özelleştirmeye ilişkin öğretmen görüşlerini; Yirci (2014) de devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanlarının algılanan örgütsel destek, örgütsel bağlılık düzeyleri ile yükseköğretimde özelleştirmeye ilişkin görüşlerini incelemiştir.

Bununla birlikte, araştırmalarda sadece bir kez veya çok az kullanılan kavramların da akademik ve kültürel çevrenin yapısıyla iç içe olduğu düşünülmektedir. Çünkü EY alanındaki araştırma geleneği bilim insanlarının bireysel özelliklerinin yanında toplumla, iktidarla ve diğer bilim insanlarıyla olan ilişkilerinden etkilenmektedir (Demirhan, 2015). Ayrıca yeni çıkan bazı kavram ve konular zaman zaman moda olurken (Örucü ve Şimşek, 2011) bazı kavramlar ise daha az ilgi çekmektedir. Şekil 2’de izlenebildiği gibi “mutluluk”, “özerklik”, “insan hakları” ve

“muhalefet” gibi kavramlar daha az araştırmada kendine yer bulmuştur. Bu durumun kuram ve uygulama arasındaki kopukluk (Riehl, Colleen, Short ve Reitzug, 2000; Kısa, 2016) ile bilgiyi üreten akademisyenlerle bilgiyi uygulayanların kimliklerinin farklı olması nedeniyle bilgi transferinin yapılamamasından (Gore ve Gitlin, 2004) kaynaklandığı düşünölmektedir. Çünkü üretilen bilginin ilgi görmediğinde veya uygulamada yer bulmadığında herhangi bir anlam ifade etmeyeceğine inanılmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de doğrudan ölçölemeyen mutluluk, sevgi ve erdem gibi konularla eğitimin temel görevi, etnik köken, sınıf ve inanç gibi felsefi tartışmaların bilimsel araştırmalar için uygun görölmemesi veya yasaklanması (Demirhan, 2015) çalışmaların gözlenip ölçölebilen konu ve kavramlarda yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, bazı konu ve kavramların daha az çalışmada yer almak durumunda olduğu düşünölmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Tezlerde ve makalelerde en sık kullanılan kavramlara ilişkin bulgular” incelendiğinde EY alanında en sık kullanılan kavramların doktora tezlerinde ve makalelerde aynı oranda yer almadığı görölmektedir. Bu durumun, makalelerin bağımsız araştırmacılar ile yüksek lisans tezleri ve akademik personelin çalışmalarından türetilmesi sonucu olduğu düşünölmektedir. Araştırmaya göre en sık kullanılan kavramın “liderlik” olması olağandır. Çünkü bu bulgu, alanın eğitimi liderliği yönünde evrildiği düşöncesi (Bush, 2019) ve öğrenme için liderlik temasının son yıllarda alanda baskın olduğuna dair iddia (Hallinger ve Kovac̃evic, 2019) ve liderliğin yönetim (administration) ve işletme (management) temalarını gölgede bıraktığı (Hallinger ve Kovac̃evic, 2021) görüşü ile örtüşmektedir. Ayrıca Aypay, Çoruk, Yazgan, Kartal, Çağatay, Tunçer ve Emran’ın (2010) uluslararası prestijli dergilerde 1999-2007 yılları arasında yayımlanan çalışmalarda en çok çalışılan konunun “liderlik” olarak tespit edildiği araştırmalarını da doğrulamaktadır.

Bunun yanında, araştırmanın bu bulgusu eğitimi ve okulu etkileyen değişim unsurlarının bazı kavramların daha fazla veya az ilgi görmesine neden olduğunu düşöndürmüştür. Huse’nin (1980) bilginin artması, hızlı eskimesi, iş gücü yapısının değişmesi, bireysel ve sosyal sorunlara ilginin artması ve uluslararasılaşma olarak; Goldring ve Schuermann’ın (2009) ise hesap verme isteğinin artması, öğrenci odaklı liderliğe yönelim, veriye dayalı karar verme, rekabetin artması, toplumun sistem düzeyinde bütünleşmesi, küreselleşme ve bilgi toplumu şeklinde sıraladığı bu unsurlarla beraber alana yeni kavramların girdiğine ve bazılarının daha popüler olduğuna inanılmaktadır. Bu noktada, liderlik kavramı üzerine araştırmaların artması bu konuda bir ihtiyacın veya hedefin olduğunu düşöndürmektedir. Benzer şekilde denetim, karar verme, verimlilik ve kalite kavramlarının listede yer alması Park (2016) ve Özdemir’in (2017) EY’nin daha çok yönetim biliminin etkisi altında olduğu görüşünü doğrulamaktadır çünkü bu kavramlar daha çok yönetim bilimi ile ilişkilendirilmektedir.

Araştırmalarda en sık yer alan kavramlar detaylı bir şekilde incelendiğinde, çoğunun nicel yöntemlerle yapılmış araştırmaların konusu olduğu izlenimi olmaktadır. Bu bulgu, EY alanında sık çalışılan konuların ortak özelliklerinin makine metaforu, sistem yaklaşımı ve verimlilik ile ölçölüp kontrol edilmesi mümkün olan davranışlarla ilgili olduğu görüşünü (Demirhan, 2015) desteklemektedir. Çünkü özellikle “liderlik”, “bağıllık” ve “kültür” ile ilgili birden fazla geliştirilmiş ve uyarlanmış ölçek bulunmaktadır. Hatta, ortaya çıkan farklı liderlik türleri hakkında aracı etkisi veya bağımlı-bağımsız değişken olabilecek kavramlar hakkında yapılan araştırmaların sayısı artmaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Tezlerde ve makalelerde en sık kullanılan kavramların yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular” çözümlendiğinde, bu kavramların EY alanındaki kullanımlarının yıllara göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulgu Wang, Bowers ve Fikis’in (2017) çalışmasını doğrular niteliktedir. Ayrıca bazı yıllarda bazı kavramların daha çok kullanılması, o yılda yeni bir uygulamanın hayata geçmiş olabileceğine dair işaretler vermektedir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında en sık kullanılan kavramlar arasında yer alan “hesapverebilirlik”, “adalet”, “Avrupa Birliği” ve “kalite” kavramlarının nasıl ortaya çıktığı aşağıda sunulmuştur.

Kuzey Amerika ve Avrupa kaynaklı olan hesapverebilirlik (Hallinger ve Kovac’evic, 2019) kavramının Türkiye’de 2001-2011 döneminden itibaren alanda kullanılmaya başlaması, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 2003 yılında yürürlüğe girmesiyle ilişkilendirilebilir. Benzer şekilde, 2000li yıllarda ulusal ve uluslararası ölçekte gerçekleşen önemli olaylar ve gelişmeler de kavram üretiminin ve tüketiminin bir belirleyicisidir. Örneğin, Nisan 2011 tarihi itibarıyla Suriyelilerin Türkiye’ye gelmesiyle beraber mültecilerin eğitimine yönelik araştırmalarda bir artış görülmüştür. Bu bağlamda, adalet kavramı ile ilişkili olarak sosyal adalet ve sosyal içerme kavramları EY alanında yer edinmiş ve sıklıkla kullanılmaya başlamıştır.

Aynı şekilde, Türkiye’nin Aralık 1999’da düzenlenen Helsinki Zirvesi’nde AB üyeliğine aday ilân edilmesiyle, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır (http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-birligi_ne-tam-uyelik-sureci.tr.mfa , 2021 Ocak). 2002 yılında müzakerelerin başlaması sürecinde Türkiye’ye bazı imkanlar sunulmuştur. Bu kapsamda, AB Gençlik Programları Türkiye’de uygulanmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, AB uyum sürecinde eğitim alanındaki hedefleri yerine getirebilmek açısından çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Buna bağlı olarak yapılan çalışmalarda 2011-2011 döneminde AB kavramı ile ilişkili konular sıklıkla yer almıştır. Bununla birlikte, 2013 ve sonrasında zedelenen siyasi konjonktür çerçevesinde Türkiye-AB ilişkileri de duraklamaya girmiştir. Bu konudaki çalışmaların 2013 sonrası dönemde azalması bu durumla ilişkilendirilmektedir.

Eğitim sistemindeki değişikliklere bakıldığında kalite, yönetici atama, öğretmen eğitimi, zorunlu eğitim gibi konularda önemli değişiklikler yapılmıştır. Kalite kavramının kullanımı daha detaylı incelendiğinde, bu akımda 1989’da TÜSİAD üyelerinin ve Türk Standartları Enstitüsü başkanının önderliğinde Kalite Komisyonu’nun ve 1991’de KALDER’in kurulmasının (Özen, 2002) da bir etkisinin olduğuna inanılmaktadır. Çünkü TÜSİAD ve KALDER TKY’yi yayma amaçlı düzenledikleri ilk kongrenin temalarından birisini “eğitimde kalite” olarak belirlemişlerdir (Özen, 2002). KALDER’in amaçlarından birisi de ülkede önde gelen eğitim kurumlarıyla yakın ilişki ve iş birliği içinde olmaktır. Bu kapsamda kurumların refahlarını ve rekabet etme kapasitelerini geliştirmek amacıyla çeşitli üniversiteler ile birlikte çalışarak ulusal kalite hareketini devam ettirmektedir (<https://www.kalder.org>). Bu durumun eğitime yansımalarının akreditasyon, denklik, kalite kontrol ve planlama şeklinde olduğu belirtilebilir. Bu çerçevede, örneğin 1990’dan itibaren öğretmenlik programlarını akredite etmek üzere çalışmalar başlamış ve 2012’de Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) (<https://epdad.org.tr>) kurulmuştur. Benzer şekilde, Milli Eğitim Bakanlığı, 1999 yılından itibaren merkez ve taşra örgütlerinde toplam kalite yönetimini uygulamaya başlamıştır (Aslan ve Küçükler, 2011). 2002 yılında ise üniversitelerde mühendislik eğitiminin kalitesini artırmak amacıyla MÜDEK, 2010’da tıp ve sağlık bilimleri eğitim programlarının değerlendirmek

amacıyla Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) (<http://www.tepdad.org.tr>) kurulmuştur. Bunun yanında, Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturmak amacıyla 1998'den itibaren yükseköğretimde tanınma, denklik ve kalite güvencesi hedefleri oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak Bolonya Süreci başlamış ve 2006'da Türkiye'de Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) belirlenmiştir. Ayrıca 2008'de Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmuştur. Türkiye'de de 2012 yılında Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun (YÖKAK) kurulmasıyla üniversitelerde kalite komisyonlarının çalışmaları başlamıştır. Bunlara ek olarak tüm eğitim kademelerindeki okullarda stratejik planların yapılması istenmiştir. Dolayısıyla, kalite kavramı sebepleri ve sonuçları açısından EY araştırmacılarının dikkatini çekerek akademik çalışmalarda kendine yer bulmuştur. Bunun yanında, 1990'dan itibaren yaygınlaşan bir kavram olan Toplam Kalite Yönetimi (TKY) (<https://www.mevzuatdergisi.com/2002/07a/02.htm> 19 Mart), 1990-2000 yılları arasında EY araştırmalarında oldukça ilgi görmüştür. Hatta bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda Okul Gelişim Yönetim Ekipleri (OGYE) oluşturularak TKY çalışmaları yapmaları istenmiştir. Buna rağmen sonraki on yılda bu ilgi azalmış, hatta araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından eleştirilmiş ve daha sonra da ortadan kalkmıştır. Bunun bir nedeninin TKY'nin ticari işletmelerin kar ve müşteri odaklı yaklaşımlarını insan unsurunun ön planda olduğu eğitim örgütlerine taşınmasıyla eğitimde adalet, eşitlik ve eğitim hakkı ilkelerinin ihlal edilmesi (Aslan ve Küçüker, 2011) olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Tezlerde ve makalelerde kullanılan kavramların ilişkili olduğu bilim dallarına yönelik bulgular" değerlendirildiğinde, bu kavramların pek çok bilim dalı ve felsefe ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sorusu bilim dallarına yönelik olsa da alanda kullanılan bazı kavramların felsefe kökenli olması ve birçok filozofun felsefenin bilimden farklı bir etkinlik olduğunu düşünmesi (Hansson, 2008) nedeniyle, felsefe ayrı bir tema olarak ele alınmıştır. Bilim dalları ise Platonla başlayıp Descartes, Spenser, Dilthey ve Habermasla devam eden çeşitli şekillerde yapılan değerlendirmeler göz önünde bulundurularak sınıflandırılmıştır.

EY'nin on sekiz farklı çalışma alanı ile ilişki içinde olması onun disiplinlerarası bir yapısı olduğunun göstergesidir. Zira tespit edilen kavramların bir kısmı da farklı disiplinlerde kullanılan kavramlardır. Bu nedenle, EY alanında üretilen ve tüketilen kavramlar farklı bilim dallarının da kapsamında yer alır. Çünkü doğa, toplum, insan ve insanların yaptıklarının bir bütün olarak vardır ve hiçbirisi bir diğerinden üstün veya zayıf değildir. Her bilim dalı doğanın, toplumun ve insanın farklı bir yönüne odaklansa da hepsini aynı yapan bazı özellikleri vardır. Bu nedenle de bilimlerin bütünleşebilecekleri yerler bulunmaktadır (Çelebi, 1986). Dolayısıyla, EY alanının bilimlerin bütünleştiği bir yerde durduğu düşünülmektedir. Zira bu görüş aslında alanda somut verilerin arandığı, hipoteze dayalı tümdengelimci yaklaşımın kutsandığı, The Journal of Educational Administration ve Educational Administration Quarterly dergilerinin ortaya çıktığı, ABD ve Kanada'daki üniversitelerde eğitim yönetimi bölümlerinin yayıldığı, İngiltere ve Avustralya'da benzer bölümlerin açıldığı ve araştırmacıların karşılaştığı sorunların kabullenildiği 1960lı yıllarda da ileri sürülmüştür (Walker, 1976). Bölüm sayısı arttıkça ve alanda yapılan çalışmalar artıp adı geçen dergilerde yayımlandıkça araştırmacıların çeşitli sorunlarla ilgilenmek zorunda kaldıklarına inanılmaktadır. Örneğin Schwab'a (1964'ten akt. Walker, 1976) göre yönetilen bir bütün olarak araştırma nesnesi olan okul, karmaşık bir türün stokastik (stochastic) serisi gibi olan bir hayvana benzer. Çünkü incelenen her an bir önce yaşananlar ve

bir sonra yaşanacaklarla bağlantılıdır. Zaman dursa dahi yaşayan bir organizmanın birbiri ile etkileşimde olan yüksek düzeydeki karmaşık yapısıyla karşılaşılır. Fizik alanındaki üç beş değişkenli dinamik denklemlerde bile bir veya iki değişken sabit; iktisat modellerindeki 50-200 değişkenden sadece bir kısmı diğerleri ile bağımlı iken okul yönetimindeki 4.000-50.000 ifadenin hemen hepsi birbiri ile üst düzeyde etkileşim halindedir (Akt. Walker, 1976). Dolayısıyla, alanda kullanılan kavramların birbirleri ile ilişkili olup farklı disiplin kaynaklı olmaları kaçınılmaz bir durumdur.

Bunun yanında, felsefe akademik disiplinler içinde diğerleriyle bağlantılı olma noktasında önde gelmektedir. Çünkü felsefenin kavramları ve yöntemleri diğer disiplinlere uygulanabilir. Ayrıca, öğrenmenin herhangi bir alanda derinlemesine bir soruşturmaya girildiğinde, felsefi doğası olan ilginç problemlerle karşılaşmak mümkündür (Hansson, 2008). Bu nedenle felsefenin diğer disiplinlerle ve bu araştırmada EY alanı ile ilişkisi yadsınamaz.

Eğitim yönetiminin özellikle neoliberal politikalar ekseninde eğitimle ilgili gerçeklerden görece uzaklaşarak işletme yönetimi odaklı kavramlara yönelmesiyle çok farklı konuların araştırmalarda yer aldığına ve dolayısıyla eğitim boyutunun arka planda kaldığına inanılmaktadır. Böylece EY konusu, çalışma alanı, ürettiği bilgi ve bunları sonuçları ile birden fazla disiplin ile etkileşim halinde olan bir alan haline gelmektedir. Bu çeşitlilik bir taraftan zenginlik olarak değerlendirilirken bir taraftan da bir belirsizlik olarak görülmekte ve alanın sınırları (Şahin, 2018) ve kimliği sorgulanmaktadır. Özellikle örgüt kuramı ve örgütsel davranış üzerinden yapılan çalışmalar alanı özellikle işletmecilik olmak üzere yönetim alanına yakınlaştırmaktadır. Dolayısıyla, bu bulgu Park (2016), Özdemir (2017), Oplatka (2010) ve Karakütük ve Özdoğan-Özbal'ın (2019) çalışmalarındaki bulgularla örtüşmektedir.

Bunun yanında, araştırmada tarih alanı ile ilişkili olan kavramların ortaya çıkmaması Samier'in (2006) tarihin EY alanında küçük bir rolü olduğu, araştırma derslerinde dahi nadiren öğretildiği veya müfredatta çok az yer aldığı, yorumlayıcı veya eleştirel yaklaşımların bile daha çok politik, sosyolojik ve kültürel analize odaklandığı, ve hatta bağlamın öneminden bahsederken bile tarihin anlamının ihmal edildiği, bunun bir örneğinin de alanın temellerinde etkisi olan Max Weber'in tarihe verdiği önem belirtilmeyerek bir sosyolog olarak yanlış resmedildiği görüşünü desteklemektedir. Gerçekten de EY lisansüstü ders programları incelendiğinde alanın tarihsel gelişimini ayrıca ele alan derslerin çok az olduğu görülmektedir. Oysa ki EY'nin etkilendiği sosyolojik ve dolayısıyla psikolojik ve kültürel unsurları aslında tarihsel etmenlerin şekillendirdiğine inanılmaktadır.

Ayrıca bu durum, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer ülkelerde yönetim ve organizasyon disiplinlerinde yer alan konuların Türkiye'deki EY alan yazınına da şekillendirdiği görüşünün (Demirhan, 2015) bir kanıtıdır. Hatta alanın bir özgünlük sorunu yaşadığı (Takmak, 2019; Dursun, 2020) ve diğer disiplinlerden beslenerek bilgi birikimi oluşturduğu (Örücü ve Şimşek, 2011) iddialarını da desteklemektedir. Aynı şekilde, sosyal bilimlerin doğa bilimleri gibi bilimsellik niteliği kazanma istek ve ihtiyacı EY araştırmacılarını alanı kabul ettirebilmek için deneysel araştırmalara yönlendirmektedir (Demirhan, 2015). Bu nedenle, alanın örgütsel davranış ile birlikte ölçülebilir ve gözlemlenebilir unsurları içeren konuların kıskacında kaldığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; EY alanının kavram haritasını ortaya çıkarmaya çalışan bu boylamsal çalışmada; alanda baskın olan kavramlar ve kavram kullanımının nasıl evrildiği tespit edilmiş ve

Eğitim Yönetiminin Türkiye’de görece genç bir çalışma alanı olmasına rağmen alanda azımsanamayacak kadar çok sayıda araştırmaya ulaştığı görülmüştür. Ayrıca EY’nin kendine özgü bir kavram haritasının olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum bir zenginlik olarak görülebileceği gibi alanın varlığı ve geleceğine yönelik bazı girişimlerin gerekli olduğunu da göstermektedir. Bunun yanında, alandaki bilginin epistemolojik açıdan da çeşitlilik içerdiğini yansıtmaktadır. Çünkü bu araştırmada incelenen bilimsel eserler de göz önünde bulundurulduğunda, nitel ve karma araştırmalara yönelik bir ilginin oluştuğu, dolayısıyla alanda yapılan araştırmaların türünün, katılımcı kitlesinin ve ürettiği bilginin çeşitlendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, alanın bilimsel bir disiplin olarak gelişimini henüz tamamlamamış olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmalarda en sık kullanılan kavramlar arasındaki dengesizlik ve bunların yıllara göre dağılımı alandaki yöntem ve içerik açısından izlenen yaklaşımları ve popüler olan yönelimleri de yansıtmaktadır. Bu bağlamda alanın gelişmesi ve genişlemesiyle kavramların alana girişinin, alanda yer bulmasının veya bulmamasının çeşitli bilimsel, kültürel, finansal, yönetsel, epistemolojik ve ontolojik unsurlarla ilişkili olduğuna inanılmaktadır.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde araştırmada incelenen eserler Eğitim Yönetimi alanının Türkiye’deki alan yazınının belirli bir birikime ulaştığını; bu durumun EY alanında çalışan araştırmacıların ilgi, istek, gayret ve verimliliklerinin bir sonucu olduğunu ancak Türkiye’de eğitim sisteminin çözüm bekleyen birçok sorunun olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, varoluş amacı gözetildiğinde, EY’nin bu sorunların çözümüne katkı sunabilmesi için araştırmacıların izleyebilecekleri birkaç yol aşağıda sunulmuştur.

Bu araştırma sınırlı bir çalışma grubu ile yürütülmüştür. Bundan sonra EY alanında kavram kullanımına yönelik yapılacak çalışmalarda, yüksek lisans tezleri ile daha fazla sayıda hakemli derginin dahil edilmesinin daha geniş bir bilgi ağı sunacağı düşünülmektedir. Bunun yanında, en sık kullanılan kavramlarla birlikte diğer kavramların da yıllara göre nasıl kullanıldığının tespit edilmesi bilgi üretimi açısından daha zengin çıkarımlar sağlayacaktır.

Yöntemsel olarak kavram kullanımının araştırmalarda ne şekilde gerçekleştiği ve hangi kavramların daha çok kimler tarafından kullanıldığı bibliyometrik bir çalışma ile tespit edilebilir. Bunun dışında, farklı veya karma zaman dilimlerini inceleyen araştırmalar ya da bağlam analizi ve metin madenciliği gibi çalışmalarla alanın bilgi temelini nasıl oluşturduğu tespit edilebilir. Aynı zamanda, alanda kullanılan kavramların eğitim politikaları ile ne şekilde örtüştüğü tarihsel olarak ve çeşitli politika belgeleri doğrultusunda incelenebilir. Kavram kullanımına ilişkin nedenlerin ve sonuçların derinlemesine incelenmesinin alana epistemolojik ve ontolojik açıdan katkı sunacağı düşünülmektedir. Çünkü EY alanında kullanılan kavramların tespiti alanda çalışan araştırmacılara ve akademisyenlere tematik araştırmalar ve alanın eksiklikleri konusunda yön gösterebilir. Uygulama açısından düşünüldüğünde, EY lisansüstü programlarının ve akademisyenlerin kavram kullanımını geliştirilmesine yönelik çalışmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'ndan (30.09.2020 tarih ve 35853172-600 sayılı yazı ile) etik izin alınmıştır.

Kaynakça/References

- Alan, H. (2019). "Bilginin epistemolojik ve ontolojik boyutları: Örtülü bilginin örgütler için rolü ve önemi." Reyhanoğlu, M. *Araştırmalar ışığında yönetimde güncel konular*. Nobel Yayın.
- Ali, I. A. & Abdalla, M. S. (2017). Educational management, educational administration and educational leadership: Definitions and general concepts. *SAS Journal of Medicine*, 3(12), 326-329.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2018.61>
- Arslanargun, E. (2007). Modern eğitim yönetimi anlayışına yönelik eleştiriler ve postmodern eğitim yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50, 195-212.
- Aslan, G. & Küçüker, E. (2011). Türkiye'de toplam kalite yönetimi modelinin eğitimin kamu hizmeti niteliğine ve eğitim öğretim süreçlerine uygunluğu. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 202-224.
- Aydın, M. (2017). *Bilgi sosyolojisi*. Açılım Kitap.
- Aypay, A., Çoruk, A., Yazgan, D., Kartal, O., Çağatay, M., Tunçer, B., & Emran, B. (2010). The status of research in educational administration: An analysis of educational administration journals. *Eurasian Journal of Educational Research*(39), 59-77.
- Ayyıldız, P. (2019). *Eğitim yönetimi öğretim elemanlarının alanın bilgisine dair epistemik inançları* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Bal, H. (2015). *Bilgi sosyolojisi*. Sentez.
- Balcı, A. (1988). Eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: EAQ'de 1970-1985 arasında yayınlanan araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(21), 421-434.
- Balcı, A. (1991). Eğitim yönetiminde kuram ve araştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2), 735-746.
- Balcı, A. (2008). Türkiye'de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 181-209.
- Balcı, A. & Apaydın, Ç. (2009). Türkiye'de eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi dergisi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 325-343.
- Balcı, A. (2011). Eğitim yönetiminin değişen bağlamı ve eğitim yönetimi programlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 196-208.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.

- Bates, R. J. (1980). Educational administration, the sociology of science, and the management of knowledge. *Educational Administration Quarterly*, 16(2), 1-20.
- Bates, R. J. (1982). Towards a critical practice of educational administration. T. J. Sergiovanni & J. E. Corbally (Ed.), *Leadership and organizational culture: New perspectives on administrative theory and practice* içinde (s. 260-275). University of Illinois Press.
- Baykara, B. (2019). *Türkiye'deki eğitim yönetimi programlarının ontolojik eleştirisi* (Doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Beycioğlu, K. & Dönmez, B. (2006). Eğitim yönetiminde kuramsal bilginin üretimine ve uygulanmasına ilişkin bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 47(47), 317-342.
- Bowen, G. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bozdoğan, S. (2018). Eğitim yönetiminde kuram ve uygulamada alternatif paradigmlar ve liderlik algısına ilişkin bir değerlendirme. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 1(1) 52-66.
- Bush, T. (2019). Distinguishing between educational leadership and management: Compatible or incompatible constructs? *Educational Management Administration & Leadership*, 47(4), 501-503. <https://doi.org/10.1177/1741143219839262>
- Callahan, R. E. E. (1964). *Education and the cult of efficiency: a study of the social forces that have shaped the administration of the public schools*. University of Chicago Press.
- Connolly, M., James, C. & Fertig, M. (2019). The difference between educational management and educational leadership and the importance of educational responsibility. *Educational Management Administration & Leadership*, 47(4), 504-519. <https://doi.org/10.1177/1741143217745880>
- Cunningham, W. G. & Cordeiro, P. A. (2006). *Educational leadership: A problem based approach*. Pearson.
- Çelebi, N. (1986). Bilim sınıflandırmaları. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 3, 195-209.
- Dabakoğlu, G. (2002). *Eğitimde özelleştirmeye ilişkin öğretmen görüşleri (Kocaeli örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Dagget, B. (2014). *Addressing current and future challenges in education*. 22nd Annual Model Schools Conference. Leadered. http://www.leadered.com/pdf/2014MSC_AddressCurrentandFutureChallenges.pdf
- Demirhan, G. (2015). *Türkiye'de eğitim yönetimi alanında araştırma geleneği ve paradigmların gömülü teori bağlamında değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Donmoyer, R., Imber, M., & Scheurich, J. (Eds.). (1995). *The knowledge base in educational administration: Multiple perspectives*. State University of New York Press.

- Dursun, C. (2020). *Türkiye'de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanı'nın tarihsel gelişimi ve mevcut durumuna ilişkin nitel bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- English, F. (2002). The point of scientificity, the fall of the epistemological dominos, and the end of the field of educational administration. *Studies in Philosophy and Education*, 21, 109-136.
- English, F. (2012). Bourdieu's misrecognition: why educational leadership standards will not reform schools or leadership. *Journal of Educational Administration and History*, 44(2), 155-170.
- Ergin, D. Y. (1991). Örnekleme. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 111-124.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th. Ed.). Sage Publications.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw Hill.
- Frey, B. B. (Ed.). (2018). Document Analysis. *The SAGE encyclopedia of educational research, measurement, and evaluation* içinde (Vols. 1-4). SAGE Publications.
- Giroux, H. (2002). *The corporate war against higher education*. Louisville. <http://louisville.edu/journal/workplace/issue5p1/giroux.html>
- Goldring, E. & Schuermann, P. (2009). The changing context of k-12 education administration: consequences for ed.d. program design and delivery. *Peabody Journal of Education*, 84(1), 9-43.
- Gore, J. M. & Gitlin, A. D. (2004). [Re]Visioning the academic-teacher divide: Power and knowledge in the educational community. *Teachers and Teaching Theory and Practice*, 10, 35-58.
- Griffiths, D. E. (1979). Intellectual turmoil in educational administration. *Educational Administration Quarterly*, 15(3), 43-65.
- Gümüş, S., Bellibaş, M. S., Gümüş, E. & Hallinger, P. (2019). Science mapping research on educational leadership and management in Turkey: a bibliometric review of international publications. *School Leadership & Management*, 40(1), 23-44. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1578737>
- Hallinger, P. & Kovac̃evic, J. (2021). Mapping the intellectual lineage of educational management, administration and leadership, 1972–2020. *Educational Management Administration & Leadership*, Online first. <https://doi.org/10.1177/17411432211006093>
- Hallinger, P. & Kovac̃evic, J. (2019). Science mapping the knowledge base in educational leadership and management: A longitudinal bibliometric analysis, 1960 to 2018. *Educational Management Administration & Leadership*, 20(10), 1–26. <https://doi.org/10.1177/1741143219859002>

- Hansson, S. O. (2008). Philosophy and other disciplines. *Metaphilosophy*, 39 (4/5), 472-483.
- Huse, E. F. (1980). *Organization development and change* (The West series in management) (2nd. Ed.). West Pub. Co.
- Hyung, P. S. (2001). Epistemological underpinnings of theory developments in educational administration. *Australian Journal of Education*, 45(3), 237-248.
- İşçi, S. (2013). *Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tematik, metodolojik ve istatistiksel açıdan incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Karaca, O. (2018). *Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yazılan lisansüstü tezlerin metodolojik incelemesi* (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Karakütük, K. & Özdoğan-Özbal, E. (2019, Nisan). *Eğitim yönetiminde kavram kullanımı ve tüketilen kavramlar*. 28. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karataş, İ. H., Kyzy, J. A. & Topuz, C. (2015). Okul yöneticileri ile eğitim yönetimi alanında yapılan bilimsel araştırmalar ve çalışan bilim insanları arasındaki ilişki. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 125-152. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.7968>
- Kesik, F. (2014). Eğitim yönetiminde çoğul bir ses: Eleştirel kuram. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 93-133.
- Kısa, N. (2016). *Eğitim yönetimi alanındaki kuram-uygulama boşluğunun nedenleri ve çözüm önerileri* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Koşar, S. (2018). Geçerlik ve Güvenirlik. K. Beycioğlu, N. Özer & Y. Kondakçı (Ed.). *Eğitim Yönetiminde Araştırma* içinde. PegemA
- Kösterelioğlu, I. & Bayar, A. (2014). Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin güncel bir değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25, 177-187. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS227>
- Mannheim, K. (2018). *Bilgi sosyolojisi* (M. Yalçınkaya, Çev.) Pinhan.
- Mialaret, G. (1999). Eğitim bilimlerinin epistemolojik ve metodolojik temelleri (S. Özsoy, Çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1301-3718.
- Moher, D., A. Liberati, J. Tetzlaff, & D. G. Altman. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *Annals of Internal Medicine* 151(4), 264-269.
- Murphy, J., Vriesenga, M. & Storey, V. (2007). Educational Administration Quarterly, 1979-2003: An analysis of types of work, methods of investigation, and influences. *Educational Administration Quarterly*, 43(5), 612-628. <https://doi.org/10.1177/0013161X07307796>
- Oplatka, I. (2009). The field of educational administration: A historical overview of scholarly attempts to recognize epistemological identities, meanings and boundaries from the

1960s onwards. *Journal of Educational Administration*, 47(1), 8-35.
<https://doi.org/10.1108/09578230910928061>

- Oplatka, I. (2010). *The legacy of educational administration: A historical analysis of an academic field*. Peter Lang.
- Oyman Bozkurt, N., & Bozkurt, E. (2018). Interpretation of educational administration in the context of Dilthey's hermeneutic approach. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(3), 529-552.
- Örücü, D. ve Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin gözünden Türkiye'de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(2), 167-197.
- Özdemir, M. (2011). Kamu yönetimi ve işletme yönetimi arakesitinde bir bilim: Eğitim Yönetimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(2), 29-42.
- Özdemir, M. (2017). Eğitim yönetiminde epistemik bunalımın arkeolojisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(2), 281-304.
- Özdemir, M. (2018i). *Eğitim yönetimi: Alanın temelleri ve çağdaş yönelimler*. Anı Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2018ii). Eğitim yönetiminde geleneksel bilim eleştirisi: Evers ve Lakomski'nin natüralist bağdaşımçı epistemolojisi üzerine düşünceler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 255-268.
- Özdemir, M. (2018iii). Eğitim yönetiminde olgu-değer sorunsalına ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 51, 155-172.
- Özen, Ş. (2002). Bağlam, aktör, söylem ve kurumsal değişim: Türkiye'de toplam kalite yönetiminin yayılım süreci. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 47-90.
- Özyılmaz, Ö. (2017). *Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Pegem Akademi.
- Park J. (2016). Field of educational administration and its coevolving epistemologies. M. Peters (Ed.), *Encyclopedia of educational philosophy and theory* içinde. Springer.
- Patton, M, Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün & B. Ş. Demir, Ed. & Çev.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Polat, G. (2010). *Eğitim yönetimi ve denetimi anabilim dalında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Richmon, M. J. & Allison, D. J. (2003). Toward a conceptual framework for leadership inquiry. *Educational Management & Administration*, 31(1), 31-50.
<https://doi.org/10.1177/0263211X97252004>
- Riehl C., Colleen, L.L., Short, P.M. & Reitzug, U.C. (2000). Reconceptualizing research and scholarship in educational administration: Learning to know, knowing to do, doing to learn. *Educational Administration Quarterly*, 36(3), 391-427.
<https://doi.org/10.1177/00131610021969047>

- Samier, E. (2006). Educational administration as a historical discipline: An apologia pro vita historia. *Journal of Educational Administration and History*, 38, (2),125-139. <https://doi.org/10.1080/00220620600555030>
- Seggie, F. N. & Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. Anı Yayıncılık.
- Serin, H. & Ergin-Kocatürk, H. (2019). Eğitim yönetimi yüksek lisans öğrencilerinin eğitim sürecine dair deneyimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 495-513.
- Sezgin, F., Kavgacı, H., & Kılınc, A. Ç. (2011). Türkiye'de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Starratt, R. (2008). *Centering educational administration*. Lawrence Erlbaum.
- Şahin, F. (2018). *Eğitim yönetiminin bilimsel sınırları: Alan kitapları bağlamında epistemolojik bir karşılaştırma* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Şişman, M. (1998). Eğitim yönetiminde kuram ve araştırmada alternatif paradigma ve yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(16), 395-422.
- Takmak, H. (2019). Eğitim yönetiminin özgünleşme ve özerkleşme sorunsalı. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 113-126. <https://doi.org/10.12984/eggefd.452705>
- Turan, S. & Şişman, M. (2013). Eğitim yönetimi alanında üretilen bilimsel bilgi ve batılı biliş tarzının eleştirisine giriş. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(4), 505-514.
- Turan, S., Karadağ, E., Bektaş, F. & Yalçın, M. (2014). Türkiye'de eğitim yönetiminde bilgi üretimi: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 2003-2013 yayınlarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(1), 93-119. <https://doi.org/10.14527/kuey.2014.005>
- Uğurlu, C. T. (2018). Durum (Örnek Olay) Çalışması. K. Beycioğlu, N. Özer & Y. Kondakçı (Ed.). *Eğitim Yönetiminde Araştırma içinde*. PegemA
- ULAKBİM (2019, Kasım). *ÜAK Doçentlik başvurularında yer alan "Ulusal Hakemli Dergi" tanımında yer alan ULAKBİM TR Dizin dergi listesi*. Trdizin. <https://trdizin.gov.tr/statistics/listAcceptedJournals.xhtml>
- Uslu Çetin, O. ve Özdemir, M. (2019). Postmodernizmin eğitim yönetimindeki izlerinin Fenwick English üzerinden değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(2), 547-575.
- Uysal, Ş. (2013). *Türkiye'de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Walker, W. G. (1976). Foreword. *International Review of Education*, 22(4). 421-42.
- Wang, Y., Bowers, A. J., & Fikis, D. J. (2017). Automated text data mining analysis of five decades of educational leadership research literature: probabilistic topic modeling of EAQ articles from 1965 to 2014. *Educational Administration Quarterly*, 53(2), 289-323. <https://doi.org/10.1177/0013161X16660585>

- World Bank (2019, Ekim). *The education crisis: Being in school is not the same as learning*. Worldbank. <https://www.worldbank.org/en/news/immersive-story/2019/01/22/pass-or-fail-how-can-the-world-do-its-homework>
- Yalçın, M. (2015). *Batı kaynaklı bilginin Türk akademisindeki rolü: Eğitim yönetimi alanının değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Yaşar, M. (2018). Nitel araştırmalarda nitelik sorunu. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 55-73.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yirci, R. (2014). *Devlet ve vakıf üniversitelerindeki öğretim elemanlarının algılanan örgütsel destek, örgütsel bağlılık düzeyleri ile yükseköğretimde özelleştirmeye ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması* (Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi.

İletişim/Correspondence

Öğr. Gör. Oya USLU ÇETİN
oyauslu@gmail.com

Prof. Dr. Murat ÖZDEMİR
mrtozdem@gmail.com